

VIỆT CHƯƠNG

NGHỆ THUẬT NUÔI CHIM

Ưến hót

NHÀ XUẤT BẢN MỸ THUẬT

VIỆT CHƯƠNG

NGHỆ THUẬT NUÔI CHIM

Yên hót

**Kỹ thuật nuôi và
lai tạo giống**

NHÀ XUẤT BẢN MỸ THUẬT

Vào đề

Trước đây vài ba thế kỷ, Yến hót là loại chim vương giả quý hiếm chỉ dành riêng cho giới vương tôn công tử, quyền quý cao sang.

Và, chỉ cách đây ba bốn thập niên thôi. Yến hót vẫn được đánh giá là con chim của nhà giàu, vì chỉ có những người lắm tiền của mới đủ khả năng mua được Yến hót về nuôi.

Nếu chúng tôi nhớ không lầm thì thuở đó phải bỏ ra một số tiền tương đương với hai lượng vàng mới mua được một đôi Hồng yến! Nghĩa là phải tốn sáu bảy ngàn bạc, trong khi lương thợ ký chánh ngạch cũng chỉ một ngàn rưỡi một tháng là cùng!

Ngày nay, tuy giá Yến vẫn còn cao, nhưng một cặp

vài triệu thì giá đã “bình dân” lắm rồi đó!

Thuở trước, đa số người nuôi Yến hót là đứng tuổi, nếu không cũng là những nghệ nhân được liệt vào hạng... đàn anh, từng lăn lộn trong nghề nuôi chim nhiều năm nên thừa kinh nghiệm. Sách dạy nuôi Yến thời đó thì nhiều, hầu hết đều sách Pháp, ai cũng lấy đó làm “kim chỉ nam” cho nghề nuôi của mình.

Nhưng, sách nước ngoài thì dạy theo cách nuôi của nước ngoài, khí hậu của họ khác mình, thức ăn cho chim của họ khác mình. Vì ở Việt Nam làm sao tìm ra cây Du thái (Colza)? Làm sao tìm ra cây gai (chènevise) để lấy hạt? Làm sao tìm được cây phiến lộ (mouron) để lót ổ cho chim khỏi bị rận mạt tấn công...? Đó là chưa nói đến cả “rừng” thuốc đặc trị cho chim của họ làm sao mình mua được?

Còn tài liệu, sách vở dạy nuôi chim Yến hót của mình thì không có một cuốn. Vì vậy lớp đàn anh trước tôi (và tôi cũng thế) mỗi người tự mày mò lấy phương pháp nuôi riêng của mình...

Có cái khổ là anh em trong nghề mạnh ai người nấy cứ cố giấu nghề, người biết không bao giờ chịu hào phóng chỉ vẽ cho người chưa biết, dù có hạ mình năn nỉ cũng không! Thậm chí bạn bè nuôi chim gồm có những ai, ở

đâu, thiên hạ cũng không cho biết... để khi mình cần là chỉ còn đến “lụy” họ mà thôi.

Ngày nay, cái tật giấu nghề ích kỷ xấu xa đó đã được giảm đi nhiều. Hơn nữa, Yến hót càng ngày càng được phổ biến rộng rãi, đã có nhiều người nuôi. Yến hót ngày nay không còn là thú chơi riêng của một giới nào trong xã hội, mà hang cùng ngõ hẻm nào cũng có người nuôi. Nó đã là giống chim bình dân rồi, con chim thuộc về đại chúng rồi!

Nhưng, nuôi Yến hót thành công hay không, và thành công đến mức nào là một chuyện khác. Điều đó tùy thuộc vào khả năng và kinh nghiệm của mỗi người.

Cũng xin được nói thêm, là tài liệu của nước ngoài tuy có những điều không hợp, nhưng trong đó vẫn có nhiều điểm hay mà chúng ta cần phải học. Sách vở không phải do người ngoài nghề viết, mà là những nhà điều học tài ba, những vị thực sự có nhiều kinh nghiệm trong nghề, lại chịu khó để tâm nghiên cứu hàng chục năm trường để đúc kết lại nhiều kinh nghiệm quý báu truyền lại cho đời...

Những kinh nghiệm bằng vàng đó làm sao chúng ta không trân trọng, học hỏi noi theo!

Thực ra nuôi Yến hót khó hay dễ?

Yến hót- Kỹ thuật nuôi và lai tạo giống

Câu hỏi đó thật khó trả lời, vì cho là dễ cũng được, mà nói khó cũng không sai!

Với người đã có kinh nghiệm trong tay thì... ổ nào của họ cũng loi nhoi nở ba bốn con, mùa nào cũng sản xuất Yến con đều đều mà bán. Nhưng, nếu với kẻ chưa nắm vững phần kỹ thuật thì kết quả chỉ là việc... cầu may!

Thật ra thì giống Yến hót rất khó nuôi, do thân mình nhỏ nhoi yếu ớt mà lại nhiều tật bệnh. Nuôi cho con Yến khôn lớn không phải là việc dễ dàng gì. Đã thế, ta còn phải nắm vững kỹ thuật để ghép đôi, để cho sinh sản, rồi đến việc cho ăn uống, để tâm săn sóc, gìn giữ vệ sinh... Việc tuy nhàn, nhưng lơ là chênh mảng là không được!

Đã nói đến Yến hót thì phải nói đến kỹ thuật chăn nuôi, ở đây nếu lỡ để "sai con toán" thì phải "bán con trâu" là chuyện thường!

Ngay cái việc cặp Yến người ta cho sinh sản được sáu bảy năm, còn mình chỉ cho đẻ được hai mùa là kiệt lực, cũng đủ thấy mình thiếu kinh nghiệm hơn người ta rồi! Mà tất cả là hơn nhau ở phần kỹ thuật: chim người ta một năm cho đẻ hai lứa, còn mình lại bắt "năm ổ" đến năm sáu lần! Như vậy bảo làm sao chim không sớm kiệt lực?

Tuy chim người ta đẻ hai lứa nhưng cầm chắc được bảy, tám con (do cha đủ tinh cồ, mẹ sung sức), còn mình tuy mang danh đẻ năm, sáu lứa nhưng, bù qua sót lại cũng được hơn mười chim con là cùng, trong đó chắc gì lại không bị một số con èo uột?

Đó là chưa đề cập đến phần kỹ thuật cho ăn uống, thuốc men, cách chăm sóc... Việc không khó, nhưng cần phải học, phải có kinh nghiệm bản thân, nhiều được chừng nào hay chừng ấy.

Bước đầu thì học hỏi, sau đó là nghề dạy nghề, biết đâu nhờ vào tài năng, quý vị sẽ trở thành những nhà điều học tài danh nổi tiếng?

Nuôi Yến hót có cái thú, là quý vị nếu muốn, có thể mày mò lai tạo ra những giống Yến lạ, đặc sắc từ vóc dáng, sắc lông và giọng hót như ý muốn của mình. Tất nhiên việc đó đòi hỏi ở sự hăng say, tính nhẫn nại và trí thông minh của mình nữa!

Suốt mấy trăm năm nay, trên thế giới đã có nhiều nhà điều học làm việc đó, và nhờ vậy mà ngày nay chúng ta mới có những giống Yến lạ mà nuôi, như giống Yến Malinois của Bỉ, Yến Lizard Norwich của Anh, và con Saxon của Đức... và, còn nhiều, còn nhiều nữa...

Yên hót- Kỹ thuật nuôi và lai tạo giống

Chúng tôi hân hạnh gửi đến quý vị cuốn sách nhỏ này, không dám nói đây là tài liệu quý, vì soạn giả cũng chỉ là con một sách mà thôi, kinh nghiệm chẳng đáng là bao. Mong rằng quý vị sẽ để mắt tham khảo và có thể tìm ra được một số lợi ích nào đó cho nghề...

Bình Thạnh, Phường 26 , năm Bính Tý

VIỆT CHƯƠNG (Nguyễn Tú)

Yến hót giống chim hót cao cấp

Với người sành điệu, xưa nay, từ Âu sang Á, ai ai cũng đánh giá giọng con chim Yến hót là giọng hót bậc thầy. Vì rằng, không có một giống chim nào trên đời này - kể cả Họa mi, Chích chòe, có giọng hót véo von, du dương, êm ái, luyến láy nhiều điệu bằng giọng chim Yến hót cả!

Có được chứng kiến tận mắt một con Agate rouge đứng thẳng người trên cần đậu. Cái mỏ nhỏ xíu há ra hót liên tục suốt năm phút, mười phút bằng những âm thanh trầm bổng, chẳng khác gì cung đàn muôn điệu của người nhạc sĩ tài hoa, quý vị mới thấy được sự sống khoáng trong tâm hồn mình tê mê đến mức độ nào!

Hoặc là ta cứ nhắm mắt lại mà im nghe. Có phải

Yến hót- Kỹ thuật nuôi và lai tạo giống

giọng hót trầm bổng kia, những âm thanh réo rắt giàu cung bậc kia đã len lỏi tê mê và chạm từng mấu giây thần kinh xúc cảm của ta không?

Ôi, con chim Yến hót! Gọng hót của mi có ma lực nhiệm màu, xua tan được những nỗi phiền muộn đang chất chứa trong lòng mọi người, đã góp phần điểm tô màu hồng cho cuộc sống, giúp mọi người yêu đời hơn, muốn sống gần gũi với thiên nhiên hơn...

Đó là chưa nói đến những gam màu đa dạng và cực kỳ sinh động mang trên mình những chú chim nhỏ xinh xinh, những con Yến hót mუმ mုံ và tài tình. Tiếng chim đó, vóc dáng đó, màu sắc đó đã đưa chim Yến hót lên địa vị cao hơn, xa hơn các loài chim hót khác. Đó là con chim bậc thầy, Vua của các loài chim hót!

Bằng chứng là suốt bốn thế kỷ qua, con chim Yến hót vẫn còn giữ được danh vị độc tôn, và càng ngày càng có đông người đồ xô ái mộ nó. Khắp thế giới, gần như nước nào cũng lập ra những Hội Bảo Vệ Phi Cầm, Hội Nuôi Chim Yến (nâng lên tầm mức quốc gia), và đã có biết bao nhiêu những nghệ nhân tài danh, những nhà điêu học nổi tiếng, đã bỏ ra hàng chục năm trường của cuộc đời vốn ngắn ngủi của mình để cố mằm mò lai tạo được một giống Yến lạ. Lạ từ vóc dáng, màu lông, giọng hót... cực

kỳ hay, đẹp lạ...

Xưa nay, giới nuôi chim Yến hót vẫn nhắc nhở đến phương danh quí tánh những nhà khoa học lớn như Dunckere, Brunot, Matern, Norduyn, Gilles, Sameroum, Lombeau, Grégoire, Martin Weyling, Gustave Smet... với sự ngưỡng mộ và lòng cảm tạ tri ân. Chính nhờ công lao lai tạo giống của những nhà khoa học, điều học nổi tiếng này mà ngày nay ta mới được thừa hưởng những nòi Yến hót cực kỳ nổi tiếng.

Tổ tiên xa xưa của con Yến hót là giống Yến rừng sống hoang dã ở quần đảo Canaries thuộc Đại Tây Dương. Do xuất xứ của nó ở đây nên người Pháp mới đặt tên cho nó là Canaries (tên khoa học là *Serinus Cararies*).

Yến rừng còn có một tên khác là Canario do người Bồ Đào Nha đặt cho, vì ở đảo Madère và Acores của Bồ Đào Nha cũng có giống Yến này sinh sống.

Giống Yến rừng khác xa với giống Yến nhà hiện nay, thân mình nó nhỏ bé hơn. Phần trên mình có lông màu xanh lẫn phớt vàng, cổ và phần ngực nhuộm màu vàng chanh u tối, tựa tựa sắc lông của con chim sâu. Còn mí mắt, hai bên cổ, cận đuôi lại có màu lông vàng tối. Chót cánh, đuôi và hai bên sườn chim có lông màu nâu sẫm, có điểm vạch xanh mờ...

Yến hót- Kỹ thuật nuôi và lai tạo giống

Vì có bộ lông đó nên người xưa đặt tên cho Yến rừng là Yến xanh.

Nhìn qua thì Yến xanh (Vert) chỉ là chú chim tầm thường, tầm thường đến nỗi dân địa phương nhiều đời ở đó cũng không chú ý, chỉ trừ giọng hót khá hay của nó thì không ai chê.

Chính nhờ vào giọng hót “vàng” đó mà người ta mới chọn nuôi.

Từ thế kỷ thứ 16, Yến rừng đã bị bắt về đất liền và đem bán tại châu Âu, sau đó lan sang nhiều nước trên thế giới. Được biết, cuối thế kỷ 16, một chiếc tàu buôn Ý Pha Nho chở rất nhiều Yến rừng trên đường sang Ý để bán, nhưng khi tàu chạy ngang qua đảo Elbe (thuộc Địa Trung Hải) thì bị một cơn bão lớn đánh chìm tàu. Thế là bầy Yến chở trên tàu được dịp sổ lông bay lên đảo Elbe sinh sống, và từ đó sinh sôi nảy nở không biết đông đảo đến cơ man nào. Chúng tìm ăn các loại hột nhỏ có sẵn trên đảo, ăn trái cây chín, ăn sâu bọ và chồi non. Chúng làm tổ trong các hốc cây hoặc tự lót những chiếc ổ thô sơ trên các lùm bụi mà đẻ trứng.

Càng ngày tàu buôn càng lữ lượt kéo đến lùng sục chim mà mua, nên thổ dân trên đảo tự nhiên có một nghề mới kiếm được nhiều tiền. Cả ngày họ cứ vào rừng bắt

Yến hoang về bán... Giá con chim hoang này có thể càng ngày càng cao, đến nỗi về đến đất liền thì chỉ có các bậc Vua chúa, Vương tôn đại thần quyền quý cao sang mới có khả năng dốc tiền vàng ra mua nổi!

Giọng hót của con Yến rừng khiến mọi người say mê. Ban đầu người ta tiếc cho một con chim có giọng hót thật hay mà trời lại nỡ ban cho bộ lông quá xấu, nên các nhà điều học tài ba của nhiều nước như Đức, Anh, Pháp, Bỉ... không hện mà nên, họ cố công mày mò lai tạo ra các giống Yến màu đặc sắc cho riêng nước mình, và sự quyết tâm đã không làm uổng phí công lao của họ đã bỏ ra... Bằng chứng là ngày nay chúng ta được thừa hưởng những giống Yến màu nổi tiếng.

Lai tạo được màu sắc, các vị đó lại có tham vọng lại tạo cả vóc dáng, rồi giọng hót sao cho hay hơn, hấp dẫn hơn, đặc sắc hơn... Và họ cũng đã thành công.

Ngày nay về màu sắc thì quả là đa dạng. Chúng ta đã có những sắc lông, có thể nói là đã tạo được cả rừng màu sắc vô cùng hấp dẫn... Và cũng lai tạo ra được con chim có giọng hót cực hay, chẳng hạn như Yến Malinois mang biệt danh là Rossignol de Paris của Bỉ, hay đến Yến Saxon, Karz của Đức...

Những tìm tòi để lai tạo những giống Yến có những

Yến hót- Kỹ thuật nuôi và lai tạo giống

đặc điểm tối ưu khác vẫn được tiếp tục, và những khám phá mới chắc chắn cũng sẽ còn nhiều...

Tại nước ta, Yến hót chỉ xuất hiện hơn một thế kỷ nay do người Pháp đem vào. Thời trước, Yến cũng được nuôi bởi các tay quyền quý cao sang, bởi các giới học thức như giáo sư, bác sĩ, luật sư, nhà văn, nhà báo. Nhưng, nay thì chim Yến đã thâm nhập vào giới bình dân, giá cả cũng bình dân, ai nuôi cũng được.

Có điều, số người nuôi chim Yến hót ngày nay vẫn chưa đông, so với những người có máu mê nuôi các giống chim rừng khác. Do giá chim Yến hót quá cao chăng? Hay do ở áp lực tâm lý cứ vẫn cho là giống chim này khó nuôi? Cầu kỳ về thức ăn? Khó khăn về kỹ thuật?

Sự thực thì không đến nỗi như vậy: thức ăn của Yến hót đâu có gì cầu kỳ, và kỹ thuật chăn nuôi cũng đâu có lắm sự nhiều khê, đâu có gì khó lắm!

Lồng nuôi Yến và vị trí đặt lồng

Ta thường nuôi Yến hót bằng lồng. Kích thước lồng to nhỏ, rộng hẹp là tùy theo nuôi riêng lẻ một con (thường là nuôi riêng chim trống để nghe hót), hay nuôi một cặp đẻ, hoặc nuôi tập thể năm mười con, hay vài mươi con (chim lửa hoặc chim đang trong thời kỳ thay lông...)

Ở nước ngoài từ lâu người ta đã nuôi chim Yến bằng loại lồng kim loại, có từng phần rời tháo ráp được. Mà ngay nước ta ngày nay cũng vậy, đã có vài cơ sở tư nhân chế tạo loại lồng kẽm này, vừa hợp vệ sinh trong chăn nuôi, vừa thanh nhã, vừa tiện dụng trong giới chăn nuôi.

Trước đây, người ta thường đóng lồng bằng gỗ và lưới kẽm. Loại lồng này ai khéo tay tự đóng cũng được, lại rẻ tiền, nhưng có cái hại là bọ chết và rận rệp thường ản

núp trong các thố gỗ và sinh sôi nảy nở ở trong đó. Chim nuôi mà bị rận mạt tấn công hoài thì ốm yếu dần và ảnh hưởng rất lớn đến sự sinh sản.

Lồng bằng kim loại, tất cả được hàn bằng kẽm, thanh hai nhẹ nhàng, không có một kẽ hở nào để rận mạt ẩn núp, do đó chim nuôi có môi trường sống tốt nên lúc nào cũng mạnh khỏe sống sơi.

Thông thường lồng đơn (nuôi một con) có kích thước 30 phân mỗi cạnh là vừa đủ. Nhưng với lồng nuôi chim đẻ thì kích thước lý tưởng cho mỗi cạnh khoảng 50.phân. Thường thì chiều ngang mỗi ngăn lồng là 50 đến 60 phân, chiều sâu 45 phân và chiều cao chừng 40 phân.

Chiều ngang ngăn lồng cần phải có một khoảng cách đủ rộng như vậy để chim bay được một quãng ngắn, có cơ hội vận động khỏi tù túng...

Lồng có thể làm nhiều ngăn liên tiếp nhau, và có thể chồng lên nhau thành nhiều tầng, như vậy đỡ chiếm diện tích của phòng nuôi. Điều cần là mỗi ngăn lồng phải có máng phân riêng để tiện việc vệ sinh. Ngay mặt đáy cũng làm rời, có thể lấy ra để cọ rửa mà không gây sự bất an cho đời sống của chim nuôi.

Có những kiểu lồng (thường của nước ngoài) máng

ăn, máng uống đều đặt ở phía ngoài. Khi cần ăn uống, chim chỉ rúc đầu ra ngoài mà ăn uống. Kiểu lồng tiện lợi ở chỗ thức ăn không rơi vãi làm bẩn lồng, và việc cho chim Yến ăn uống cũng tiện lợi. Thế nhưng, cũng có một trở ngại là không thể ngăn ngừa được chuột bọ, thằn lằn, gián... kéo đến phá hại thức ăn của chim. Đó là chưa nói đến những mầm bệnh do chuột bọ mang lại.

Trong mỗi lồng nuôi Yến hót phải có những dụng cụ cần thiết trang bị đầy đủ cho chim:

- **Cần đậu:** Cần đậu có nơi gọi là “Cầu”. Mỗi lồng có từ một đến hai chiếc cần đậu, có thể đặt ngang hàng hoặc cái cao cái thấp, miễn sao giúp chim chuyễn qua lại được dễ dàng. Cần đậu của Yến hót có thể bằng tre, bằng gỗ, nên bào tròn, và đường kính độ 1 phân, giúp chim khi đậu các ngón chân ôm vừa vặn vào cần. Cần đậu thường dính phân chim, vì vậy, mỗi khi vệ sinh lồng ta phải lấy cần ra cọ rửa sạch sẽ.

- **Máng ăn:** Yến hót ăn thức ăn hột, thức ăn bột và thức ăn tươi. Thức ăn hột (hột kê, hột cải, mè đen) có thể đựng trong một cái hộp thiết nhỏ, hoặc một cái chén bằng nhựa... miễn sao có kích thước gọn gàng và xinh đẹp là được. Thức ăn bột là Biscotte, một ngày một đôi chim chỉ ăn 1 đến 2 muống cà phê là cùng nên máng đựng Biscotte

cũng chỉ cần một cái cống nhỏ nhích hơn cống dành cho chim vành khuyên cũng được. Thức ăn tươi như là cà rốt (bào nhuyễn), hoặc trứng luộc (mỗi ngày độ 1/4 cái) thì nên chứa trong một cái đĩa nhỏ là vừa.

Ngoài ra, Yến hót còn ăn cải xà lách. Một vài lá cải này có thể đựng trong một cái giỏ nhỏ hoặc móc vào một chiếc móc kẽm nhỏ ở vách lồng cũng được.

Còn phải kẻ thêm một cái cống nhỏ đựng khoảng nửa mới gọi là đủ bộ sậu để nuôi chim.

- **Ổ chim:** Ổ nước ngoài, ổ chim Yến hót thường được làm bằng đất nung chín (theo kiểu nôi đất của ta), có màu đỏ và màu trắng. Loại ổ này có lợi điểm là hút được những thuốc nước sát trùng như Veni Vici để trừ rận rệp ký sinh trong ổ để hút máu chim mẹ, chim con. Có nơi còn làm ổ bằng thạch cao, nhưng không tiện lợi bằng.

Từ trước đến nay, nghệ nhân của ta không dùng loại ổ đất nung này mà dùng ổ đan bằng tre, như cách đan rổ rá. Có điều là xưa nay ít có người chịu quan tâm đến kích thước của chiếc ổ lớn nhỏ ra sao mới gọi là lý tưởng.

Nếu dùng chiếc ổ không thích hợp thì ta có thể gặp những trở ngại sau đây:

- Chim mẹ xoay trở khó do ổ chật chội khiến trứng

vỡ.

- Chim con bị mẹ đè hoặc đâm chết.

- Chim con đập chũng đứng lên đòi mồi bị rớt ra ngoài ổ, sau đó chết lạnh...

Vì vậy, kích thước cái ổ rất cần được người nuôi chim quan tâm nghĩ đến.

Đường kính của ổ khoảng 9 phân, chiều sâu khoảng 6 phân, trong đó phần vật liệu lót ổ cũng phải dày độ ba bốn phân mới đủ giữ được sức ấm. Vật liệu lót ổ có thể là xơ vỏ dừa xé nhuyễn, dây bao bố cắt đoạn ngắn rồi xé ra từng sợi, bông nhồi đệm... Ta nén chặt xuống, rồi mặc cho chim mẹ vào xoáy chỗ nằm cho vừa ý, hoặc dùng một cái chén chung nhỏ xoáy vào giữa ổ thành một chỗ lõm để chim đẻ trứng vào.

Thực ra, trong đời sống hoang dã Yến hót đến thời sinh sản biết tự làm tổ lấy mà đẻ. Chim nuôi lồng, có nhiều con mái cũng khôn khéo biết gom rác rến để làm tổ cho mình. Ở phương Tây, người ta để cây phiến lộ (Mouroon) vào lồng là chim bố mẹ biết nhặt lên để lót ổ đẻ.

VỊ TRÍ ĐẶT LỒNG YẾN HÓT: Cũng như chim Yến Phụng, Yến hót không thích nghi với nơi ổ tối tăm, có khói xông vào. Chim thích ở nơi thông thoáng, đầy đủ

ánh sáng, có ánh nắng mặt trời ban mai rọi vào. Nhưng, chim không thích ứng với nơi có gió lùa vào. Và ta cũng đừng bao giờ để chim ngay cửa sổ nhiều giờ liền vì nó không chịu được sự trái gió trở trời. Ngược lại, nếu được nuôi ở hàng ba, tiếp giáp với khoảng sân rộng lớn thì sự thay đổi thời tiết ở mức bình thường, chim vẫn chịu được vì có không gian rộng rãi.

Nói một cách chính xác hơn, với thời tiết nóng ẩm nuôi Yến hót thích hợp hơn. Sự thành công đến với ta rất khả quan. Yến hót không chịu được khí hậu lạnh. Thời tiết quá lạnh sẽ gây chuyện nhiều chim tai biến, chim con cũng như chim mẹ có nguy cơ bị chết.

Ở những vùng mà nhiệt độ giữa đêm và ngày quá cách biệt, chẳng hạn ngày quá nóng và đêm lại quá lạnh thì phải sử dụng máy điều hòa nhiệt độ để khỏi ảnh hưởng xấu đến việc đẻ và ấp trứng của mình.

Kinh nghiệm cho chúng tôi thấy rằng, nơi đặt lồng không thích hợp, sự sinh sản của Yến hót rất yếu, mỗi ổ được chừa một vài con, có khi trứng thiếu tinh cồ, có khi chim sơ sinh vừa nở ra đã bị chết yếu. Ta đừng vội đánh giá đôi chim đó cho là xấu, sinh sản kém, nuôi con dở rồi loại đi một cách oan uổng. Hãy coi lại hướng lồng xem thích hợp với chim hay không. Hãy điều chỉnh lại điều

kiến ánh sáng cũng như thời tiết có thích ứng với chim hay không.

Cũng nên xét đến việc có nhiều cặp chim có cá tính đặc biệt, nôm na gọi là trái tính trái nết, chúng không chịu những nơi có tiếng động ồn ào, có đông người qua lại, có thú vật đi ngang, từ đó sinh sản kém.

Hầu hết Yến hót thích sống trong môi trường hoàn toàn yên tĩnh. Quấy rầy sự sống của chim dù bất cứ lý do nào cũng làm mất cơ may thành công, nhất là chim đang đẻ, đang ấp và đang nuôi con.

Trong việc chăm sóc và vệ sinh lồng nuôi, mọi việc làm của chủ nuôi đòi hỏi phải nhẹ tay, và phải kết thúc càng nhanh càng tốt.

Chẳng hạn như muốn gấp trứng ra cát để thay vào trứng giả ta phải dùng cái muỗng nhỏ mà múc để trứng khỏi vỡ. Muốn thay một cái ổ bị hư hoặc quá bẩn, ta phải làm thật nhanh, và vật liệu lót trong ổ mới phải giống với vật liệu ổ cũ, hay là dùng lại một phần vật liệu của ổ cũ, và lót ở mặt trên.

Thức ăn của Yến hót

Thức ăn chính của Yến hót là thức ăn hột, gồm có hột kê và hột cải ngọt, hột mè. Chúng ăn bằng cách dùng mỏ tách vỏ ra để ăn phần bên trong.

Ở nước ngoài, thức ăn của Yến hót được nhiều cơ sở chế biến sẵn với công thức tối ưu, được đóng gói hay cho vào hộp, người nuôi chim chỉ việc mua về cho ăn. Nhưng theo cách nuôi chim của người mình, thì mỗi người tùy theo kinh nghiệm của mình mà pha trộn với tỷ lệ riêng, ít ai giống ai.

- **Thức ăn hột:** Trong đời sống hoang dã, Yến rừng cũng thích ăn các loại hột khô và hột tươi, cùng bông cỏ. Nuôi lồng, ta cho chim Yến ăn những loại hột mà chúng vừa thích khẩu, vừa sẵn có trong thiên nhiên, như hột kê, hột cải và mè đen.

Hột kê vốn là cây lương thực dành cho người để làm

bánh hoặc nấu chè ăn, ăn rất bổ dưỡng. Cây kê lại dễ trồng, chịu được khí hậu của ba miền đất nước nên vùng nào trồng cũng được, miễn là phải trồng trong mùa nắng ráo. Hột kê dành cho chim ăn phải là hột tốt, hột chắc, không nhiễm thuốc sát trùng.

Hột cải ở đây là cải bẹ xanh, vốn là loại thổ sản mua lúc nào cũng có. Hột cải bẹ xanh vừa lớn hột, vừa có tính chất cay thích hợp với khẩu vị của Yến hót. Có nhiều người cho chim ăn thuần hột cải (không hột kê, không mè) và bầy chim vẫn sinh sản tốt.

Hột mè là cây lương thực của người, dễ trồng và mua lúc nào cũng có, nhưng ta chỉ cho chim ăn với số lượng nhỏ mà thôi.

Thường thì ta trộn chung các hỗn hợp trên với tỷ lệ như sau:

Hột kê: 60 phần trăm

Hột cải: 30 phần trăm

Hột mè đen: 10 phần trăm

Có thể trộn với số lượng nhiều, phơi thật khô và để dành cho chim ăn dần.

- **Thức ăn bột:** Chim Yến hót cũng thích thức ăn

bột. Người ta thường dùng loại bánh nướng tròn hoặc bánh Bisquit tán nhuyễn thành bột cho chim dễ ăn. Thứ bột này gọi chung là Biscotte.

Thường thì bột Biscotte được nghệ nhân mình chế biến bằng bột gạo hoặc bột bánh mì khô trộn chung với lòng đỏ trứng gà. Có hai cách pha chế sau đây:

1/ Một lon sữa bò gạo (250 grs) ngâm vào nước lã hai giờ, rồi vớt ra để thật ráo, sau đó bắt chảo rang vàng. Gạo rang này cho vào cối đâm nhuyễn thành bột. Sau đó, trộn vào bốn lòng đỏ trứng gà (hay trứng vịt) luộc chín rồi đem ra nắng phơi khô. Cuối cùng là làm cho bột tơi ra rồi cất vào hộp đậy kín cho chim ăn dần.

2/ Mua bánh mì khô (loại có trét bơ sẵn) về đâm nhuyễn thành bột. Sau đó, đem một lon sữa bò bột trộn với bốn lòng đỏ trứng gà luộc chín, đem phơi khô vài nắng cho chim ăn dần.

Bột Biscotte cũng là thức ăn chính của Yến hót, phải cho ăn mỗi ngày. Chim trong thời kỳ nuôi con rất thích ăn bột này vì vậy phải cung cấp cho chim số lượng nhiều hơn, gấp hai hoặc gấp ba lần.

Trung bình mỗi ngày ta cho một cặp chim Yến hót ăn số lượng thức ăn như sau:

- Một muỗng cà phê vụn thức ăn hột (kê, mè và hột cải)
- Một muỗng cà phê bột Biscotte
- Một miếng ruột bánh mì nhúng nước.
- Một phần tư cái trứng gà luộc (nhất là trong thời kỳ chim đang nuôi con)
- Một hay hai lá rau xà lách

Thế nhưng, kinh nghiệm cho thấy cho chim ăn như vậy chưa phải là đầy đủ. Chúng còn cần những chất bổ dưỡng khác để sinh trưởng mạnh, đẻ sinh sản.

- **Vitamine:** Yến hót nuôi lồng rất cần các chất Vitamine một cách đầy đủ trong thức ăn hằng ngày. Những Vitamine A-D-E rất cần thiết cho sự sinh trưởng của chim trong mọi lứa tuổi. Chim cũng rất cần các chất phosphates và chất vôi. Đừng tưởng lầm là trong thức ăn hằng ngày có trứng gà là đủ. Thực ra, nếu lạm dụng trứng gà quá nhiều lại có hại cho sức khỏe của Yến hót, chúng dễ mắc bệnh đau gan.

- **Mỡ tươi:** Yến hót nuôi trong lồng rất thích ăn mỡ tươi, tức mỡ heo. Mỗi ngày ta có thể cung cấp cho chim một mẩu mỡ nhỏ bằng một móng tay, mà không gây trở ngại gì cho sự tiêu hóa của chim. Trái lại, mẩu mỡ nhỏ

này lại mang lại cho chim những chất bổ cần thiết để kiến trúc xương và lông. Mỡ còn có tác dụng giúp chim mạnh khỏe, đời sống vui tươi, kích thích sự sinh sản. Mẹ thì mất đẻ, con thì chóng mọc lông...

- **Dầu cá thu:** Chất này rất cần thiết cho sự sinh trưởng của Yến hót, nhất là trong mùa đông. Những chim con đang thời kỳ trưởng thành và những chim đang mùa thay lông rất cần đến dầu cá.

- **Sulfate de soude:** Đây là một thứ thuốc xổ, vừa chống táo bón, vừa giải độc cho cơ thể Yến hót, nhưng chỉ dùng trong một hai ngày rồi ngưng một thời gian dài.

- **Chất khoáng:** Yến hót rất cần đến chất khoáng. Trong mọi thời kỳ sinh trưởng của chim, chất khoáng đều là thức ăn cần thiết cả. Chất khoáng có tác dụng chữa các bệnh về đường ruột rất kiến hiệu. Thiếu chất này chim con chậm phát triển, chim mẹ sinh sản kém và sống èo uột.

Đây là công thức chế biến khoáng chất cho Yến hót và các loại chim nuôi nhốt trong lồng:

- Cát sạch	25 phần trăm
- Đất đỏ Biên Hòa	25 phần trăm
- Bột than	35 phần trăm

- Muối bột	01 phần trăm
- Muối hột	01 phần trăm
- Đường cát trắng	01 phần trăm
- Bột vỏ hào	10 phần trăm
- Bột cỏ cú	01 phần trăm
- Bột cam thảo	01 phần trăm

Chín vị trên đây trộn lẫn vào nhau cho đều rồi cất vào nơi khô ráo cho chim ăn dần. Cứ mỗi lần cho ăn độ một tuần, sau đó dù còn dư cũng nên đổ bỏ, thay vào thứ mới.

- **Mật đen:** Đây là một ong nguyên chất pha với một ít khoáng cho chim ăn để ngừa bệnh nhiễm trùng cho Yến hót. Mỗi tuần cho ăn vài lần cũng đủ. Loại chim non vừa lẻ mẹ rất cần đến thức ăn này.

Trên đây là thức ăn thông thường của chim Yến hót. Nhưng tùy theo từng thời kỳ sinh trưởng của chim, ta nên dành cho chúng một thực đơn riêng. Chẳng hạn như:

- **Chim mẹ đang nuôi con:** Chim mẹ đang nuôi con thì ai cũng biết là rất ốm yếu do suốt một thời gian dài phải đẻ và ấp, bây giờ lại còn phải nuôi con. Vì vậy, khi chim con bắt đầu nở thì ta phải lo bồi dưỡng đúng mức

cho chim mẹ. Ngoài thức ăn thông thường như hột kê, trứng gà luộc, rau cải, ta còn cho chim mẹ ăn mật đen, ăn paté cà rốt. Chất này được chế biến như sau: Lựa củ cà rốt vừa tươi vừa đỏ bào nhuyễn ra một đĩa nhỏ. Sau đó trộn vào một muống Biscotte (hay bánh bicquit tán thành bột) để qua đêm cho nước ngọt của cà rốt thấm vào bột bánh, rồi trộn thêm một chút pho mát. Chim mẹ rất thích ăn thức ăn này.

Ta cũng có thể cho chim mẹ ăn bột hướng dương, vì trong đó có chứa nhiều Vitamine cần thiết. Ta dùng nhân bên trong hột hướng dương đâm nhỏ thành bột cho chim mẹ ăn. Mẹ ăn thức ăn này dứt cho chim con giúp cho chim con mau lớn, thân hình mạnh khỏe cứng cáp và sắc lông tươi tắn.

- ***Thức ăn cho chim con:*** Chim con ở đây là chim vừa lẻ mẹ, đang trên đà tăng trọng mạnh, nếu được nuôi no đủ, và bổ dưỡng.

Chim con tiêu thụ lượng Biscotte nhiều hơn là thức ăn hột, những Biscotte phải thấm nước hay sữa thì chim mới thích ăn, và ăn được nhiều.

Có thể dùng ruột bánh mì nhúng nước để chim con ăn được nhiều hơn. Hoặc bánh bicquit hay bánh mì nướng dòn cho vào cối đâm nhỏ rồi trộn với lòng đỏ trứng gà,

cũng là thức ăn bổ dưỡng cho chim con.

Tóm lại, trong khi chim con còn khờ dại chưa thể ăn nhiều bột kê cho no bụng thì ta tìm những món ăn vừa mềm vừa dễ tiêu hóa như vừa kê ở trên để kích thích sự ăn uống của chúng.

- **Thức ăn dành cho chim đang thay lông:** Yếu hốt trong thời kỳ thay lông (thường mỗi năm hai lần) rất ốm yếu nên cần được ăn thức ăn bổ dưỡng.

Chim trong thời kỳ thay lông rất cần đến chất trứng, cả lòng đỏ lẫn lòng trắng, và dầu cá. Nên trộn trứng và dầu cá vào Biscotte cho chim ăn thỏa thích. Sau thời kỳ thay lông thì bớt phần trứng đi.

Ngoài ra ta cho chim thay lông uống loại nước hợp chất để chim có sức đề kháng được nhiều bệnh tật. Dùng một chai nước khoáng loại tốt có dung tích nửa lít, pha vào một muống cà phê sulfate de soude rồi cho chim uống dần. Nên nhớ là mỗi khi dùng nên lắc chai cho đều.

Chăm sóc Yến hót

Như quý vị từng biết, mỗi giống chim có một cá tính riêng, có một cách sống riêng. Mà muốn nuôi chim đạt được kết quả như ý thì ta chỉ còn cách “chiều chuộng” đúng với cá tính đặc biệt của chúng. Đây được xem là yếu tố quyết định của việc thành công.

Bỏ qua một bên điều kiện khách quan vẫn có thể xảy ra, việc thành công hay chuốc lấy thất bại trong việc nuôi Yến hót (cho sinh sản) là do tay nghề của người nuôi cao hay thấp, kinh nghiệm trong nghề nhiều hay ít, chứ không phải nói... “có tay nuôi” hoặc do “không tay nuôi”...

Với người đã vững tay nghề, tức là có nhiều kinh nghiệm trong chăn nuôi, thì ổ Yến nào của họ cũng nở ba bốn con, thậm chí có ổ đều đặn năm con! Ngược lại, với người thiếu kinh nghiệm, chưa nắm vững được kỹ thuật chăn nuôi thì thành công thường chỉ là sự hiếm hoi, năm

thì mười họa, không đúng với ước muốn của mình.

Vậy thì đừng thắc mắc nuôi Yến hót dễ hay khó?

Xin thưa, câu trả lời đã có sẵn rồi.

Kỹ thuật nuôi chim Yến hót, tất nhiên là có nhiều điều cần phải lưu tâm chú ý, trong đó, phần chăm sóc cho chim đóng vai trò quan trọng. Vị nào lơ là đến việc này, coi thường việc này, kết quả sau cùng của việc chăn nuôi ra sao chắc dễ dàng đoán biết trước được...

- THEO DÕI SỨC KHỎE CỦA CHIM: Yến hót là giống chim nhỏ, thể xác yếu đuối, không chịu nổi với thời tiết thay đổi bất thường, khó thích ứng được với môi trường sống khắc nghiệt, thức ăn thiếu bổ dưỡng hoặc không hợp khẩu vị cũng ảnh hưởng xấu đến sức khỏe của chim... Do đó, việc theo dõi sức khỏe của chim là việc cần phải quan tâm đến hàng đầu, phải cập nhật hóa mỗi ngày, chứ không thể xem thường được!

- Khám tổng quát: Con Yến khỏe mạnh bộ lông lúc nào cũng óng ả, mượt mà, thân hình thon thả, gọn gàng, cử chỉ nhanh lẹ lúc nào cũng chực nhảy, chực bay, cơ hồ không muốn đứng yên một chỗ. Trống thì siêng hót, mái thì lúc nào cũng lảng xãng hết ổ đẻ lại đến máng ăn...

Gặp những con chim ở trong trạng thái khỏe mạnh

như vậy thì ai cũng hài lòng. Chỉ những con chim lúc nào cũng tỏ ra thụ động, đứng yên một chỗ trên cầu đậu, đầu rúc vào cánh trong khi lông lá lại xù ra một “cục” tròn vo như trái banh bóng bàn... Đó là những con chim thiếu sức khỏe, chim suy, có triệu chứng nhuốm bệnh... Đó là một điều đáng lo, vì chim đã suy thì ta phải mất một thời gian dài để hồi sức. Còn chim đã bệnh thì phải tìm ra căn nguyên căn bệnh, và lo chữa kịp thời.

- **Khám chân:** Đôi chân chim Yến hót rất nhỏ, rất mảnh, vì vậy rất dễ bị thương tật, nhất là các ngón chân, lóng chân. Muỗi đốt, kiến cắn cũng có thể làm rụng ngón, mà chân để bần lâu ngày cũng có thể xảy ra những chứng tật hiểm nghèo, đôi khi chỉ vì đó mà làm mất giá trị của con chim.

Con chim mà chân “có vấn đề” thì nhìn sơ qua cũng dễ biết. Một khi chân đã què thì làm sao chim đứng vững? Việc xà xuống máng ăn, nhảy đến cống nước cũng là chuyện cực hình, thì làm sao còn mong bay nhảy sinh hoạt bình thường được?

Yến hót vốn là giống chim có cơ thể yếu đuối, vì vậy khi chân đã đau mà chậm chữa trị thì chỉ đôi ba ngày chim đã bị suy, bị xuống sức, một phần do vết thương hành, một phần do không ăn uống no đủ được.

Do bệnh ở chân ảnh hưởng lớn đến sức khỏe của Yến hót như vậy, nên khi chăm sóc cho chim, ai cũng lo quan sát đến đôi chân của chúng trước tiên, nếu phát giác có sự cố gì bất ổn là lo chữa trị kịp thời.

Như quý vị đã biết, đôi chân của Yến hót là bộ phận nhạy cảm nhất của chim. Ngay thời kỳ chim thay lông mà rửa chân chúng bằng nước lạnh, chúng cũng có thể bị chết. Vì vậy, ta phải dùng nước ấm ấm để thấm ướt dần như vết phân bắn dính khô vào chân chim, sau đó mới nhẹ tay gỡ dần ra cho sạch. Mọi việc can thiệp thô bạo chim sẽ đau đớn, có khi vì đó mà bệnh nặng hơn.

Nếu là chân sưng tấy lên cả ngón, hoặc cả bàn chân, hay nổi lên những mụn đỏ ở các lông, là do muỗi đốt, hoặc kiến cắn, ta nên bắt chim ra để sát trùng vết thương, xức thuốc mỡ Pommade, hoặc thuốc xanh... cho chim chóng bình phục.

Ta có thể dùng chanh để rửa vết thương ở chân Yến hót. Chanh là vị thuốc làm dịu cơn đau, làm mau lành các vết sẹo, chống lại sự viêm nóng ở chân chim giúp chúng đỡ đau nhức. Nếu vết thương được rửa bằng chanh nhiều lần thì vết thương mau lành, sớm ra da non.

Còn nếu chân Yến hót bị đau do môi trường sống quá dư ẩm, chẳng hạn nền lồng lâu ngày không được cạo

rửa, cần đậu quá dơ do vậy bản phân chim, khiến chân chim bị phân đóng cứng lại thành cục, thành vè to, khiến chúng di chuyển khó khăn, nặng nề, lịch phịch như người... đi ủng vậy. Phân chim dính khấn vào ngón lâu ngày làm bào mòn lớp da bên ngoài, khiến chân sưng tấy lên, đau đớn khôn cùng.

Như phần trên chúng tôi đã trình bày, Yến hót nào có chân đau đớn như vậy thì chỉ xù lông đứng tại chỗ, đâu còn thiết tha đến việc ăn uống, sức khỏe bị suy kiệt dần, ảnh hưởng rất xấu đến việc sinh con.

Với những chim bị lớp phân đóng cứng khô ở các ngón như vậy, ta phải nhẹ tay và khéo léo trong việc chữa trị.

Trước hết, phải bắt chim ra khỏi lồng. Bàn tay úp lên lưng chim, nắm đủ chặt cho chim khỏi vùng vẫy. Trong tư thế này, đôi chân chim sẽ chìa ra ngoài, ta chữa trị bệnh cho chúng được dễ dàng hơn.

Nên nhớ là sự sợ hãi quá độ có thể làm cho Yến hót đứng tím mà chết trên tay ta. Vì vậy việc bắt chim phải vừa nhanh vừa gọn, lại vừa khéo léo nhẹ nhàng, giúp chim bớt sợ được chừng nào tốt chừng nấy.

Ta ngâm chân chim vào nước ấm, hoặc nước xà bông,

nước ôxy già, nước chanh... để cho lớp phân chim đóng khô cứng bị mềm dần ra và rời khỏi chân chim. Sau đó mới chữa trị bằng thuốc.

Xin được nhắc lại việc rửa sạch chân chim ta không nên nóng vội mà phải làm từ từ. Chỉ khi nào lớp phân khô dính hẳn bị mềm nhũn ra, thì ta mới nhẹ tay gỡ từng chút một. Nhiều người do nóng vội, do vụng về, nhiều khi vô tình làm đứt cả ngón chân một cách oan uổng...

- **Khám mắt:** Mí mắt Yến hót cũng thường bị sưng do nổi mụn rồi làm độc do bị muỗi đốt. Ban đêm nằm ngủ trên cần đậu, Yến hót xù bộ lông tuyệt đẹp của mình ra để phủ kín bàn chân trong khi đầu rúc vào cánh cho ấm áp, thế nhưng vẫn không ngăn được những con muỗi tinh ranh quái ác tìm chích cho bằng được vào bàn chân, vào mí mắt. Vì vậy, nuôi Yến hót ta phải nghĩ đến việc ngăn ngừa muỗi đến gần. Một là nuôi trong phòng có lưới muỗi bao kín, hai là trước khi trời tối, ta chịu khó lấy vải mùng phủ kín lồng nuôi.

Yến hót cũng thường bị bệnh đau mắt. Ta nên chữa trị kịp thời để bảo vệ sức khỏe cho chim được tốt.

Những chim bị suy đều ốm yếu, lưỡi chim (lưỡi hái) bị nhô lên sắc cạnh. Có khi lớp da bụng bị đỏ lên... Nên cho chim bệnh ăn thêm nhiều chất Vitamine, chất khoáng,

bồi dưỡng thêm mật ong (mật đen: ít giọt mật nguyên chất trộn với chút bột than), và uống nước hợp chất (nước khoáng pha với liều lượng nhỏ sulfate de soude) nhiều ngày...

Cũng may, do chim vốn có sức đề kháng tiềm ẩn trong mình, nên nếu được chăm sóc kịp thời, qua thời gian chúng cũng mau bình phục.

Tóm lại, khi phát hiện sức khỏe của Yến hót “có vấn đề” thì ta nên tìm hiểu cho bằng được nguyên căn của bệnh để kịp thời bắt tay chữa trị. Bắt chim ra khỏi lồng ta phải nhẹ tay và khéo léo, đồng thời phải nhớ đóng kín cửa lồng lại, nếu không ta lại vô tình làm cái việc... phóng sanh con vật mà không ngờ! Đây là do tánh lơ đãng, mà phần đông các vị lớn tuổi thường gặp.

- CUNG CẤP THỨC ĂN BỔ DƯỠNG VÀ HỢP VỆ SINH: Săn sóc chim cũng có nghĩa là lúc nào ta cũng quan tâm đến việc cung cấp thức ăn bổ dưỡng và hợp vệ sinh cho chim nuôi.

Ai cũng biết Yến hót mỗi ngày tiêu thụ một lượng thức ăn không nhiều, nhưng thức ăn phải bổ dưỡng và hợp vệ sinh thì mới giúp chim sống khỏe và sinh sản tốt được.

Thức ăn của Yến hót như phần trên chúng tôi đã đề cập, gồm có thức ăn hột, thức ăn bột, dầu cá, chất khoáng

và Vitamine.. Thức ăn hằng ngày cung cấp cho chim nuôi không những phải đầy đủ, mà còn bổ dưỡng, tươi tốt, hợp vệ sinh. Những thức ăn còn thừa, ôi mốc phải được đổ đi. Không nên vì tiếc tiền đồng mà phải bỏ đi tiền vạn thật đáng tiếc!

Thức ăn cũ hôm trước còn sót lại thường bị bẩn làm cho chim bị đầu độc, nên phải loại bỏ đi đừng tiếc.

Ngay nước uống cũng phải thay hằng ngày, chai lọ phải súc kỹ bằng cát sỏi và ngâm vào nước sôi hoặc phơi nắng khử trùng. Các vật dụng khác trong lồng như máng đựng thức ăn, công dụng Biscotte, đĩa đựng trứng luộc, phải được cọ rửa sạch kỹ mỗi ngày...

Sân sóc cho chim còn có nghĩa năng cho chim tắm. Cứ cách vài ngày, ta cho Yến hót tắm một lần. Việc tắm tấp rất có ích cho đời sống của chim.

- TẬN DIỆT KIẾN, MUỖI: Ở đâu đặt lồng chim là như chỗ ấy có tổ kiến, vì thức ăn của chim rơi vãi ra ngoài là thức ăn hợp khẩu vị với kiến. Vì vậy lồng nuôi Yến hót phải tuyệt đối tránh bị kiến phá hại. Nếu tạo cơ hội tốt cho kiến bò lên tận lồng thì thức ăn của chim bị kiến phá hại mà chim con trong ổ cũng bị kiến thui luôn.

Muỗi cũng thích đốt chim. Ban ngày thì muỗi chui

vào chỗ tối ẩn núp nhưng ban đêm chim ngủ thì muỗi lại chui ra tìm cách thò vòi hút máu ở chân chim, mắt chim. Những nơi muỗi đốt, nếu không được sớm trị sẽ thành độc khiến chim bị thương tật mất giá trị.

Ta phải ngăn ngừa kiến và muỗi bằng cách xịt thuốc sát trùng có định kỳ, kê chân lồng trên những đĩa nước, hoặc quần dẻ có tẩm dầu hôi. Lồng chim phải có lưới muỗi vây quanh hoặc phủ vải mùng để ngăn ngừa muỗi tấn công chim vào ban đêm.

- **VẤN ĐỀ THỜI TIẾT:** Yến hót thích hợp với khí hậu ôn hòa. Sự thay đổi đột ngột của thời tiết ảnh hưởng rất xấu đến sức khỏe của chim. Khi trời quá nóng bức, xin quý vị mở toang hết cửa sổ quanh phòng nuôi chim. Ngược lại, khi tiết trời quá lạnh, hoặc giông bão bất thường, xin nhớ đóng kín cửa lại.

Người ta có thể di chuyển Yến hót từ vùng có khí hậu lạnh đến vùng có khí hậu nóng, chứ không ai dám di chuyển chúng từ vùng nóng sang vùng lạnh. Nếu thời tiết thay đổi đột ngột và khắc nghiệt quá Yến hót có thể bị chết, nếu không cũng bị bệnh hoặc là thay lông từng phần. Chim tự nhiên thay lông là có triệu chứng bị suy.

- **THEO DÕI SỰ TRƯỞNG THÀNH CỦA CHIM**
CON: Chim con từ ngày chui ra khỏi trứng cho đến khi

tập tành ăn được cũng mất một thời gian hơn ba tuần. Trong thời gian này, chim con sống nhờ vào sự dút mồi của chim mẹ, và cũng trong thời gian này, có nhiều lý do khiến bầy chim con dễ dàng bị bệnh, và có thể chết yểu. Chúng tôi sẽ trình bày kỹ vấn đề này trong phần sinh sản của Yến hót. Nếu vì một lẽ gì chim mẹ bỏ ỏ, không tiếp tục dút mồi cho con, thì ta phải kịp thời bắt ra “nuôi hộ”, tức là đóng vai vú nuôi để nuôi chim khôn lớn.

Tóm lại, việc chăm sóc cho Yến hót phải là công việc được coi trọng hàng đầu, và được cập nhật hóa mỗi ngày. Lỡ là việc này coi như việc chăn nuôi của ta nắm trước phần thất bại.

Sổ chăn nuôi

Trí nhớ của con người dù thông minh đến đâu cũng có hạn định, không tài nào nhớ được hàng trăm ngàn sự việc khác nhau một lúc, nhất là những sự việc đó xảy ra trong những mốc thời gian khác nhau.

Nuôi một vài cặp chim để thì còn có thể tỉnh táo theo dõi được, nhưng nếu nuôi hàng chục, hàng trăm cặp thì làm sao nhớ được ngày sinh tháng nở của mỗi con? Nhất là cha mẹ nó là giống chim nào, có đặc tính ra sao, ưu khuyết điểm gì?... Đó chưa nói đến cần phải tra cứu năm bầy đời của tổ tiên ông bà của nó trước nữa...

Chính vì vậy nên nhà chăn nuôi chim Yến hót nào, dù nuôi ít hay nhiều cũng cần lập cho mình một CUỐN SỔ CHĂN NUÔI, trong đó ghi rõ lý lịch của mỗi con, như ngày tháng năm sinh, lý lịch rõ ràng của cha mẹ, ông bà... Tùy theo mục đích mà trình độ chăn nuôi của mỗi người

mà lý lịch này cần ghi chép giản lược trong một vài đời, hoặc tỉ mỉ hàng năm bảy đời cha ông từ trước của con chim.

Dù sao thì cuốn sổ chăn nuôi này là nguồn hiểu biết quý báu, là “bộ nhớ” ích lợi giúp ta biết được những đức tính của mỗi con chim ra sao.

Từ đó ta mới chọn chim tốt để ghép đôi, nắm bắt được sự sinh sản tốt xấu của chúng ra sao, như số trứng của mỗi lứa là bao nhiêu (để sai và đều hay không?). Số trứng có nhiều cò hay ít? Chim con nở ra có bụ bẫm hay không? Chim cha mẹ nuôi con như thế nào?

Sự ghi chép cần phải đúng sự thật qua kết quả thu gặt được, có như vậy mới đem lại giá trị thực dụng lớn, đem lại kết quả lớn cho việc chăn nuôi của mình sau này.

Nuôi Yến hót, giống chim cao cấp, cần phải theo dõi dòng giống để ghép đôi. Tất nhiên phải chọn những dòng chim tốt, có ưu điểm như giọng hót, như cá tính tốt, như vóc dáng đẹp... Chứ không thể làm cái việc hồ đồ là cứ vớ được một trống, một mái là đã coi như được một cặp!...

Mọi việc phải chú tâm theo dõi từ đầu, ghi chép vào sổ chăn nuôi tỉ mỉ từng chi tiết một, thì mới hiểu rõ được.

Ngày tháng năm sinh của con chim.

- Giới tính
- Vẻ dáng bên ngoài tốt xấu ra sao
- Màu lông, màu mắt.
- Đặt tính (tốt, xấu) của chim non
- Sự liên hệ huyết thống (Cha nào? Mẹ nào?)

Như vậy, cũng chưa phải là đủ. Ta còn theo dõi (và ghi chép) về những thời kỳ tăng trưởng của con chim sau này, nhất là sự sinh sản của chúng để khi cần tra cứu sẽ có kết quả đúng đắn, không sai chạy.

Nói một cách rõ ràng hơn, trong phần huyết thống của mỗi con chim, ta phải ghi rõ lai lịch của cha mẹ, ông bà nó thật rõ ràng không nên bỏ sót một chi tiết quan trọng nào.

Trong phần chim non phải ghi rõ lý lịch, những đặc tính của nó trong thời kỳ tăng trưởng, và ghi cả những đặc tính tốt xấu của cha mẹ chúng nữa.

Trong phần nuôi dưỡng ta nên ghi chép số liệu lai lịch của từng con chim, tình trạng sức khỏe của từng thời kỳ như thế nào, và cả sau này chúng sinh sản tốt xấu ra

sao...

Việc ghi chép không cần phải cập nhật hóa từng ngày, mà có thể từng tuần một, những điều xét ra không cần thiết lắm thì ghi chép từng tháng một cũng được. Miễn sao mọi điểm chính yếu được nêu ra đầy đủ sau này khi cần tra cứu được rõ ràng. Nhờ vào việc nắm vững lý lịch nên ghi chép đôi khi ta biết đích xác được lý lịch của chim cha mẹ để biết được điểm đặc trưng của bầy chim con sau này.

Thực ra cái điểm đặc trưng đó của chim con là điều chủ nuôi nào cũng đang ao ước được có. Vì vậy, khi mua một con chim Yến hót của một cơ sở chăn nuôi nào, ta phải cần biết rõ lý lịch rõ ràng của nó...

Người chăn nuôi nào, dù là nghiệp dư cũng ao ước tạo được cho mình một giống chim có cội rễ riêng biệt, có nét đặc trưng riêng biệt. Tất nhiên, việc đó đòi hỏi nhiều công phu, nhiều cố gắng và mất nhiều thời gian, có khi đến ba bốn chục năm trường mới đạt được ý muốn. Và, dù sao, cái việc khởi đầu cũng là việc nắm vững căn cước của từng con giống mới.

Điều mà nhiều người mong ước là cố tạo cho riêng mình một giống Yến hót có màu sắc lạ, không giống như cách thức nuôi chim trắng, chim Isabelle ứng màu bạc. Đó

là giống chim có những điểm đặc trưng rõ ràng mà việc phát triển đến cực độ là mục đích nhắm tới của người nuôi.

Tất nhiên, muốn gặt hái được kết quả như mình mơ ước thì điều bắt buộc là mình phải có những cặp chim giống dòng thật tốt và có cội gốc rõ ràng.

Nên biết dáng vẻ của một con Yến tùy lúc thuộc vào sự tác động phối hợp của nhiều tác nhân, mà mỗi tác nhân lại có nhiều hiệu quả riêng biệt. Lại giữa những tác nhân, không hề có một tác nhân nào cho thứ, loại, vì mỗi loại có một tác nhân riêng, lưu truyền biệt lập nhau.

Được biết, có những tác nhân về chủng loại này, mà chủng loại khác lại không có tác nhân đó.

Thí dụ tác nhân phối hợp để tạo ra Yến hót Norwich không hề giống những tác nhân của Yến Yorkshire chẳng hạn.

Do có những tác nhân biệt lập đó mà sản sinh ra được những con chim có kiểu dáng hoặc đặc tính khác nhau như: đôi chân cao thấp, những kích thước của những bộ phận khác nhau như cánh, đuôi, thân mình, dáng điệu, đi, đặc điểm của sắc lông...

Tất cả những đặc điểm và sự khác nhau vừa nói đó

là do ở sự hoạt động riêng lẻ của những tác nhân biệt lập.

Chúng ta phải hiểu rõ những hiện tượng này xảy ra rất tự nhiên khi cố lai tạo một con chim lý tưởng như ý mong muốn của mình. Chúng ta sẽ gặp những khó khăn, những phức tạp rắc rối khi thấy những khuyết điểm của chim được di truyền lại vào đời sau. Vì vậy, nếu mục đích để tạo giống mới cho mình, thì không cần nuôi số lượng chim nhiều. Quý hồ tinh bất quý hồ đa, điều cần là phải chọn chim có phẩm chất tốt.

Một khi mình đã biết rõ những điểm gì cấu tạo ra một con chim lý tưởng thì mình có cơ hội tiến tới mục đích mong muốn còn nếu thiếu những sự hiểu biết quan trọng và cần yếu này thì mọi việc chỉ... vô vọng mà thôi.

Khi đã có những đôi chim tốt thực sự trong tay, thì ta sẽ có những chim con có những đặc điểm tốt hơn cha mẹ của chúng. Cứ thế, sau nhiều lần khắc khe với chính mình trong việc tìm những chim tốt (không cùng huyết thống) để ghép đôi như vậy, cuối cùng ta sẽ thu gặt được kết quả mong đợi.

Qua những lần phối giống kỹ càng như vậy, ta sẽ có được số chim con thế hệ sau cùng bớt đi nhiều những khuyết điểm của chim cha mẹ, ông bà xưa kia, trái lại còn tạo

được những ưu điểm về màu sắc, về hình dáng, năng lực sinh sản và những đặc tính tốt đẹp khác.

Trong trường hợp không tìm được cho mình một cặp chim hoàn toàn lý tưởng (tốt trọn đôi) thì ta có thể ghép một chim có những đặc tính tốt với một chim có một số khuyết điểm nào đó.

Dĩ nhiên theo cách này (mà một số người cũng từng thực hiện) kết quả không được toàn vẹn: ổ chim con lớn lên sẽ có con tốt con xấu, và như vậy ta còn phải mất công loại trừ ra.

Những khuyết điểm do chim con mang dần dần sẽ mất hết trong các đời sau, nếu sự phối giống giữa các dòng này được tiếp diễn vào các lần sau nữa. Vì như ta đã biết, cả hai chim Yến cha mẹ đều góp phần tạo ra con cái của chúng. Trong lần sinh sản đầu, khuyết điểm tuy di truyền lại đã được giảm dần đi một phần nào đó mà thôi.

Dĩ nhiên, loại bỏ những khuyết điểm của chim trong trường hợp này đòi hỏi nhiều kinh nghiệm và sự trì chí của người nuôi.

Người ta còn nhận thấy ngoài tính di truyền từ cội gốc tốt đẹp của chim, thức ăn cũng ảnh hưởng mạnh mẽ cho sức khỏe và sự phát triển của cơ thể chim cha mẹ, để

tạo ra lứa chim con mạnh khỏe sau này.

Thức ăn có nhiều chất dẫn bạch tinh, chất béo, chất Hydrate de carbone tạo ra nhiệt lượng, và chất muối khoáng cần thiết cho các chức mô. Ngoài ra, còn phải kể đến những loại Vitamine khác. Thức ăn mà tầm thường quá, thiếu thốn quá thì dù chim cha mẹ có tốt, lứa chim con cũng chẳng ra gì. Điều cơ bản đó chắc người nuôi chim nào cũng thừa biết, cũng nắm vững được.

Nhờ vào việc truy cứu lý lịch trong sổ chăn nuôi mà ta mới tạo được những giống chim có cội gốc hẳn hoi theo đúng sự mong muốn, áp ủ bấy lâu của mình. Tránh được sự đồng huyết thống nữa.

Vẫn biết sự đồng huyết thống giữ được ưu điểm tốt như kiên định được những đặc điểm xứng ý, đạt được sự đồng dạng thuần khiết về một típ. Thế nhưng, nếu nuôi dưỡng theo cách đồng huyết thống liên tục sẽ dẫn đến kết quả không vừa ý như làm nhỏ vóc dáng hình thể con chim, giảm đi sự cường tráng, và mất dần đi những tính tốt khác của dòng giống, như sinh sản không ra gì, hoặc tồi tệ hơn là vô sinh nữa.

Tóm lại, nuôi chim Yến hót, dù nuôi với số lượng ít ỏi, ta cũng nên lập cho mình một cuốn sổ chăn nuôi để

tiện theo dõi lý lịch của chim. Nhờ vào bảng căn cước rõ ràng đó mà ta mới dễ dàng tìm ra được những cặp chim có những đặc điểm ưu việt để cho giao phối với nhau.

Chim cha chim mẹ có tốt thì chim con sau này mới hy vọng thừa hưởng được những đức tính tốt do ông bà cha mẹ nó di truyền lại. Và cũng nhờ vào cuốn sổ chăn nuôi này mà ta tránh được sự đồng huyết thống cho chim, tránh cho chim khỏi bị thoái hóa về mọi phương diện...

Tính di truyền

Tính di truyền là một định luật tự nhiên do sự kết hợp của hai tế bào giống là: tinh trùng của chim trống và trứng của chim mái. Sự kết hợp đó tạo ra được những đặc tính (tốt hoặc xấu) của đôi chim cha mẹ truyền lại cho con cái của chúng sau này.

Nói một cách khác, di truyền là sự truyền lại những tính đặc hữu. Đó là chuyện sinh lý, tương quan với hiện tượng sinh dục. Mà sự sinh dục là một thể hệ những cơ quan mới phát sinh từ những cơ thể đã có (chim bố mẹ).

Yến hót sinh ra đời nhờ vào sự kết hợp giữa hai tế bào giống: trứng của chim mẹ, và tinh trùng của chim cha. Những tế bào đó gọi là phôi tử hay giao tử, chúng phối hợp với nhau để tạo nên một trứng có sức sống bên trong, nôm na gọi là có cồ.

Số trứng của chim mái có hạn định, nhưng tinh trùng của chim trống là có vô số. Nhưng tinh trùng này chỉ sống

được một thời gian trong bộ sinh dục của chim mái. Đầu tinh trùng chui vào trứng con mái, để rồi hai giao tử trống và mái hòa hợp lại với nhau tạo ra được một tế bào mới. Tế bào này là nguồn gốc một cá thể mới, một hợp tử mới.

Trong hợp tử mới này chứa nhiều sinh chất rất nhỏ gọi là sắc tố. Được biết mọi chủng loại chim có một số sắc tố cố định, không chủng loại nào giống chủng loại nào. Và trong sắc tố này chứa những phân tử định đoạt tính di truyền của chim, gọi là tác nhân.

Mỗi tác nhân chịu trách nhiệm về sự phát triển một phần nào đó của cơ thể, và cả chim cha mẹ đều góp phần vào một tác nhân đối với một tánh di truyền của chim con. Mỗi đơn vị tác nhân lúc nào cũng có cặp. Điều đó có nghĩa là khi giao tử mới chứa đựng một số đôi sắc tố: một sắc tố do tinh trùng sinh ra thì đi kèm với một sắc tố do trứng chim mái sinh ra. Hợp tử mới này là nguồn gốc của sự di truyền, nó chia ra làm hai tế bào. Hai tế bào này lại tự động tách ra làm bốn, bốn thành tám, tám thành mười sáu... cứ thế diễn mãi ra cấp số nhân đôi.

Nó là những cặp đơn vị của tánh cách, mà mỗi chi của mỗi cặp bắt nguồn từ mỗi bên cha mẹ, và mỗi đơn vị của tánh chất thừa kế rồi truyền lại như một thực thể.

Giao tử có sự kiến trúc riêng, truyền lại những đơn

vị của những tính chất ấy, mà không truyền lại cả hai. Hợp tử mới có sự kiến trúc song đôi, cốt ở hai giao tử đồng dạng hay biệt dạng cho một tính chất chỉ định.

Khi sắc tố mang bởi giao tử là một nửa của số mang những tế bào của hợp tử mới sẽ có kết quả là một con chim thuần chủng, tánh chất nào đã định sẽ mang tác nhân của tánh đó. Nghĩa là trong tánh chất ấy, chim sinh sản ra con cháu tương tự. Còn trong trường hợp tạp chủng có sự tách rời của hai tác nhân.

Theo lẽ đó, chim tạp chủng sẽ sinh ra những giao tử khác nhau bằng số nhau, mỗi giao tử có tánh thuần nhất cho tính chất mà nó mang trong mình.

- **TÓM TẮT LUẬT MENDENL:** Luật di truyền Mendel có thể chia ra làm hai phần:

- Luật phân tách các giao tử.
- Luật về kết hợp biệt lập và sự tái kết các tác nhân trong các giao tử.

Công việc của những luật vừa kể biểu hiện bằng những kết quả kết hợp của một chim trắng yếu (tinh liệt) và một chim vàng bình thường.

Chim vàng bình thường này thừa kế màu vàng của chim cha mẹ, cho nên màu vàng này là màu thuần chất.

Yên hót- Kỹ thuật nuôi và lai tạo giống

Mỗi một tinh trùng của chim bố đều có tính vàng, và mỗi một trứng của mẹ cũng có tính vàng y như vậy.

Như vậy, một chim trắng yếu (tính liệt) thừa kế một tác nhân (thiếu vàng) của cha mẹ, nên thuần chất của nó là tính trắng.

Khi giao hợp hai gốc này với nhau, chúng ta chỉ nghĩ đến tính vàng và tính trắng, màu sắc của nó đã được định sẵn từ đầu. Nếu trong thế hệ con thứ nhất (F1) mà màu trắng biến mất thì ta nên hiểu là màu trắng yếu.

Trong thế hệ con thứ hai (F2), tính mạnh và tính yếu hiện rõ theo con số từ 3 đến 1. Nhưng khi tính mạnh là 1 thuần và 2 không thuần, thì con số hợp lý trên sẽ thay đổi thành 1-2-1. Như vậy là 1 thuần chủng màu vàng (đời ông), một thuần chủng trắng (đời ông), và 2 không thuần chủng là chim cha mẹ.

Vậy những tác nhân chịu trách nhiệm về hai tính chất vàng và trắng, sẽ có hai lịch trình diễn ra:

- Sự phân ly các giao tử
- Sự xúng hợp độc lập và tái kết hợp.

Màu vàng của chim non tái hiện bởi những con yếu, có màu vàng như chim cha mẹ, nó không bị suy giảm vì đã bị một con chủng trắng mang nó và truyền lại. Màu của

chim trắng bị những con yếu cũng trắng thuần như màu chim cha mẹ, có màu trắng yếu.

Cho giao hợp với nhau những chim yếu sẽ sinh ra ba loại chim thuần mạnh, và thuần yếu. Nói một cách khác, kết quả sẽ như nhau:

- Sự giao hợp những chim thuần nhất, tương đồng, chim con sẽ mang đặc tính của cha mẹ.

- Sự giao hợp những chim không thuần nhất, không tương đồng sẽ cho kết quả: một nửa chim con dị thể, một phần tư mạnh và phần tư còn lại yếu.

- Sự giao hợp giữa chim thuần nhất, tương đồng với những chim dị thể cho kết quả: một nửa chim con thuần nhất, và một nửa kia dị thể.

Nhưng tính mạnh ở đây không phải là một sự việc cốt yếu của học thuyết Mendélisme, mà là sự ly khai tách biệt, sự xứng hợp độc lập và sự tái kết hợp những tác nhân trong các giao tử.

Nguyên lý của sự ly khai sinh dục có thể áp dụng cho tất cả các sự giao cấu của những cá thể có những cặp tính khác nhau.

Chủ thuyết Mendélisme áp dụng về tính miễn cảm và tính miễn dịch đối với một số bệnh nào đó. Chẳng hạn như

với chim Yến hót thì có bệnh già lao suy kiệt vì những vi khuẩn gây bệnh luôn luôn xuất hiện trong không khí.

Sự phòng ngừa bệnh này rất khó thực hiện.

Được biết, khi một cá thể chưa miễn dịch, giao hợp với một cá thể đã miễn dịch, chim con sinh ra có thể sẽ được miễn dịch...

Vóc dáng của chim là một tính chất được di truyền, có thể do nhiều tác nhân phối hợp tác thành. Mà những tác nhân này có sự hoạt động độc lập, không tùy thuộc vào nhau.

Về ngoài của một con chim là sự tổng cộng những hiệu lực phối hợp của sự hoạt động một số lớn tác nhân riêng lẻ với nhau.

Dáng vẻ bên ngoài của một con chim Yến hót không phải luôn luôn đúng thật tính chất của nó. Một cặp chim vàng bình thường chỉ sinh được những chim bình thường. Một cặp chim trắng chỉ sinh được chim trắng. Nhưng cũng có những cặp chim trắng khác nhau lại sinh ra chim trắng lẫn với chim vàng... Vì vậy thực tế mới có chuyện một con chim thuần khiết về tính chất này lại bất khiết với một tính chất khác. Chẳng hạn thuần khiết về sắc lông nhưng bất khiết về vóc dáng chẳng hạn.

Nhưng với người nuôi chim chuyên nghiệp thì vóc dáng bên ngoài không đáng quan trọng, mà tính chất bên trong của con chim giống, đó là sự thuần chủng.

Sự thuần chủng không đáng gì đến sự lâu dài của một kiếp sống của một huyết thống, nó tùy thuộc vào hai giao tử có tác nhân giống nhau, kết hợp trong một hợp tử mới.

Sự thuần chủng về một tính chất tùy thuộc vào sự kết hợp các giao tử. Hai giao tử có tính chất tương đồng, thì sự thuần chủng có thể thực hiện bằng sự nuôi chim có chung huyết thống.

Xin được nhắc lại là nuôi chim cùng huyết thống sẽ đem lại kết quả:

- Sinh những chim con thuần chủng nhất về một tính chất chỉ định.

- Ổn định các đặc tính cho chủng loại.

Nhưng, cạnh đó cũng có những nhược điểm là cơ thể chim con yếu đuối, sinh sản kém, những nhược điểm sẽ nhiều hơn.

Như vậy thì cái việc cần làm là phải chuyên tâm tuyển lựa những chim có thể chất tốt, đặc tính tốt.

Lập phiếu giọng hát của Yến hát

Giọng hát của chim Yến trống cũng có tính di truyền. Vì vậy muốn tạo cho mình một dòng chim hát cực hay, ít ra cũng mang tính đặc sắc riêng, thì người nuôi chim Yến phải tập cho mình một phiếu giống ra sao. Từ đó ta mới lựa chọn ra những giọng hát đặc sắc để lại tạo ra giống mới.

Chim Yến con độ sáu tuần tuổi đã bắt đầu biết hát. Tất nhiên giọng hát khởi đầu đó chưa chuẩn, nhưng người nuôi cũng nên để tâm theo dõi từ lúc này. Hãy lập phiếu ghi rõ những nhận xét chính đáng của mình để còn tra cứu về sau. Càng nghiêm khắc với chính mình trong việc ghi chép này thì mới mong lập ra được một dòng chim hát đặc biệt. Ngay giọng hát của chim mái cũng phải lập phiếu hẳn hoi.

Công việc của người nuôi chim hót phải làm là:

- Tuyển lựa nghiêm túc những chim có giọng hót cực hay để sau này tạo ra được một dòng chim hót thực hay.

- Chỉ giữ lại những chim con có giọng hót bằng hay đặc sắc hơn cha mẹ của chúng.

- Chỉ cho phối ngẫu những chim có giọng hót thật hay, có cùng một âm điệu mà hay cũng tốt. Muốn vậy, ta phải tra cứu cẩn thận ở các tấm phiếu giọng hót để tìm ra những chim hót hay cho phối ngẫu.

Thật ra, muốn tạo được một giống hót theo ý muốn của mình, người nuôi chim phải kiên tâm trì chí lai tạo chim suốt ba thế hệ liên tiếp.

Thế hệ thứ nhất và thứ hai, giọng hót có thể đã khởi sắc nhưng chưa kiên định bằng thế hệ thứ ba.

Tuy nhiên, kết quả này không phải là tuyệt đối. Có con ngay trong thế hệ thứ nhất đã trở giọng hót hay, nhưng có con giọng hót không thuần nhất, lứa này sinh con hót hay, nhưng lứa khác, chim con không ra gì.

Người nuôi Yến hót cần phải kiên tâm hơn nữa trong việc lai tạo này. Phải chọn chim trống hót hay chưa đủ, mà còn phải chú trọng đến giọng của chim mái nữa, vì

Yến hót- Kỹ thuật nuôi và lai tạo giống

trong sự phối ngẫu, chim mái thường giữ vai trò ưu thế hơn. Người nuôi có thể gặt hái được thành công như ý nếu vượt qua được những trở ngại không may đã đến với mình.

Sự sinh sản của chim Yến hót

Yến con khi đã phân biệt được trống mái người ta bắt nuôi riêng theo dõi tập thể. Trống nuôi chung với trống, mái nuôi chung với mái. Đến chừng năm sáu tháng tuổi chúng đã bắt đầu động dục, ta có thể ghép đôi cho chúng.

Việc ghép đôi có thể thực hiện theo hai cách:

- Chọn một trống một mái vừa ý cho chúng sống chung một lồng: cách này giản tiện nhưng kết quả thường chậm. Hai anh chị phải mất một thời gian dài để làm quen với nhau, có khi phải mất ba tháng là thường.

- Nhốt chim trống (đang sung) ở gần kề bên, khi trống cất tiếng hót mà chim mái như kẻ bị “hớp hồn” đứng xỏm trên cầu đậu lắng nghe là biểu hiện nó đã “chịu” con trống đó. Bắt mái và trống đó ghép đôi thì chỉ vài hôm

mái sẽ chịu cò và thụ thai.

Ngược lại, nếu chim trống hót mà chim mái tỏ ra đứng dưng, không thêm quan tâm chú ý thì nếu ghép hai con vào với nhau, mái sẽ đánh đuổi chim trống và hung hăng phá tổ... Trong trường hợp này, một là ta thay trống khác, cho đến khi nào được con mái ưng ý mới thôi, hai là phải chờ đến chu kỳ động dục của chim mái thì lúc đó dù gặp trống nào nó cũng dễ dãi chấp nhận.

Chắc quý vị cũng thừa biết, tiếng hót của chim trống là lời tỏ tình thiết tha đối với chim mái. Nhưng, thực tế không phải lời tỏ tình nào cũng giống như lời tỏ tình nào, vì có con trống hót hay, có con hót dở. Chỉ có giọng hót du dương nào hợp với chim mái mới được nàng chấp nhận mà thôi.

Có nhiều người cẩn thận chờ cho cặp mái nào quá sung sức, tự bắt cặp với nhau, mới tách ra làm đôi cho chịu trống.

Cách này cũng hay, nhưng phải tách cách nào cho kịp lúc, vì để trễ sẽ gây ra những phiền phức khó lòng cứu vãn, đôi khi làm hư cả cặp chim.

Nếu hai mái (nhốt chung tập thể) đã lỡ bắt cặp với nhau như vợ chồng thì ta nên thận trọng trong việc tách ra

để “gả” chồng cho chúng.

- Nếu cặp mái chung sống này có một con đã rớt trứng (tất nhiên trứng không cồ) thì ta cứ mặc cho nó ấp đủ 13 ngày. Sau đó tách con mái kia ra và thả chim trống vào, con mái đẻ sẽ khứng chịu. Mái kia bắt nuôi riêng để ghép với trống khác. Tất nhiên, mái này không dễ dàng chấp nhận con trống ghép chung, ta chỉ còn cách chờ đến thời kỳ động dục của nó mới dễ dàng ghép đôi cho nó được.

- Có thể nhốt cả hai con mái chung một lồng lớn, nhưng phải đặt hai ổ để sát nhau. Hai mái sẽ dành hai ổ và chịu chung một trống. Chúng vẫn sống hòa thuận với nhau, con nào đẻ vào ổ nấy, tự ấp và tự nuôi con, vẫn cho kết quả tốt.

Xin lưu ý là một chim trống đủ sức phối được ba chim mái trong một mùa.

Trong việc ghép đôi chim Yến hót, thực tế cho thấy chim trống thường dễ dãi, gần như gặp mái nào cũng khứng chịu, chỉ có chim mái thường khó tính mà thôi. Chỉ khi nào đúng vào giai đoạn động dục, cần trống phủ, mái mới tỏ ra dễ tính, còn trong trường hợp khác thì mái chỉ chấp nhận những con trống nào có giọng hót gây cho nó sự thích thú cực độ thì mái mới chịu mà thôi. Trong trường

hợp này, tình ý một chút ta phát hiện ra ngay: chim mái tỏ ra ngây ngô ngờ nghệch, đứng xồm trên cần đậu lắng nghe trống hót, chứ không bay nhảy một cách “vô tư” như trước đó.

Nếu chủ nuôi làm cái việc “ép duyên”, thả đại chim trống mà mái không chịu vào lồng thì chim mái hung hăng đánh đuổi chim trống, đồng thời nó phá tổ, vứt các vật liệu bên trong ra ngoài... Nhưng, nếu qua cơn sóng gió đó mà chim trống vẫn tỏ ra “lì đòn” vẫn xông vào tán tỉnh, thì vẫn có cơ may trong vài ngày sau, chim mái lại đổi ý, chấp nhận con trống.

Có nhiều nghệ nhân lợi dụng tính ý khác thường của Yến hót mái, nên vẫn khéo léo “ép duyên” được dễ dàng: họ đặt một cái lồng bên trong nhốt con chim trống và con mái ưng ý, và trong tay họ cầm sẵn một con trống khác mà họ muốn ghép (nhưng mái không chịu). Chờ chim trống trong lồng cất tiếng hót lên khiến con mái ngây ngất ngồi xồm trên cần đậu chờ đợi, thì nhanh tay họ thả con trống cầm trên tay vào, đồng thời đem cái lồng (có con trống mà mái ưng ý) ra xa... Thế là việc ghép đôi được hoàn tất, mái sẵn sàng chịu cồ, và kết quả thai thường mỹ mãn...

Việc làm tráo đổi này nên thực hiện khéo léo mới đánh lừa được chim mái. Nhờ đó mà ta mới thực hiện được

việc ghép đôi theo đúng ý muốn của mình.

I. NHIỀU TÁC NHÂN ẢNH HƯỞNG ĐẾN VIỆC ĐỂ VÀ ẤP:

Chim Yến hót để có mùa, thường khởi đầu sau mùa thay lông, khoảng tháng ba hằng năm. Chim đẻ liên tục sáu bảy lứa theo thời gian còn lại, nhưng với người biết nuôi chim Yến hót, thì chỉ hạn chế lứa đẻ lại chừng ba đến bốn lứa trong một năm mà thôi. Có như vậy mới bảo vệ được sức khỏe cho chim giống.

Tuy vậy, với người hám lợi trước mắt thì lại cho chim phối ngẫu tùy hứng, khai thác tối đa, và tất nhiên cuối cùng sự thất lợi cũng dễ dàng thấy rõ. Những lứa “vớt vát” sau thường thì trứng thiếu cồ, hoặc chim con bị chết yếu trong ổ...

Chu kỳ sinh sản của chim Yến hót trong năm chỉ vồn vện từ ba tháng rưỡi đến bốn tháng. Nếu chu kỳ diễn biến tốt đẹp, thời tiết thích hợp thì suốt mùa sinh sản của chim được diễn tiến thuận lợi. Ngược lại, nếu chu kỳ gặp nhiều bất trắc như thời tiết trở xấu, mưa bão bất thường, thì mọi việc sẽ xấu theo.

Ta phải lưu ý đến những tác nhân góp phần ảnh hưởng đến sự diễn tiến cho việc phối ngẫu của chim như:

- Thời tiết: Nếu như khí hậu ôn hòa, mát mẻ, không nóng lắm mà cũng không quá lạnh, thì sự sinh sản của mùa chim được tốt lành. Ngược lại, nếu trời quá nóng hoặc quá lạnh sẽ ảnh hưởng xấu đến chim mẹ và cả chim con. Những trận mưa giông làm cho mái sợ hãi bay ra khỏi ổ không chịu ấp trứng, khiến trứng bị lạnh, chết cồ, dù sau này chim mái có trở lại ấp tiếp cũng đã hư ổ trứng.

- Chu kỳ trăng đầy trăng khuyết cũng ảnh hưởng đến việc sinh sản của Yến hót. Trong thời kỳ trăng đầy mà chim chịu trống thì trứng có đủ cồ. Ngược lại, trong thời kỳ trăng khuyết, trứng chim lại thiếu cồ. Đó là điều ai chịu để ý sẽ nhận thấy rõ.

- Trong mùa xuân, chim mái thường đẻ trứng không đúng ngày, khoan nhặt bất thường, có khi đẻ cách nhật, có khi ngưng đẻ trứng thứ ba, có khi đẻ khó mà chết. Nếu không chết, do bị đau chim không chịu vào ổ ấp nữa. Đây cũng coi như là một thất bại cho chủ nuôi.

- Vào mùa lạnh, số trứng đẻ nuôi lứa thường không được nhiều, độ vào ba trứng chim mái đã ấp. Nếu thời tiết quá lạnh, mái thường bỏ ổ không ấp khiến ổ trứng bị hư. Nhiều con bị kẹt trứng, do trứng không ra khỏi ống dẫn nên chim mẹ bị chết, có trường hợp bị nâng, nuôi chỉ mập phì ra không sinh sản nữa.

- Thức ăn cung cấp cho Yến hót mỗi ngày cũng đóng vai trò quan trọng cho mùa sinh sản. Thức ăn mà thiếu chất béo như mỡ, trứng, tinh bột thì trống mái đều yếu sức, dẫn đến việc trứng thiếu cồ, có khi cả ổ trứng chỉ toàn là trứng trong veo, không có phôi thai.

Vì vậy, người nuôi Yến hót có nhiều kinh nghiệm không bao giờ vội vã đánh giá sự tốt xấu của một cặp chim. Họ phải hiểu đến những nguyên nhân sâu xa, đến điều kiện khách quan tác động từ bên ngoài ra sao. Nói cách khác, họ cần tìm hiểu những tác nhân nào đã gây ảnh hưởng xấu đến sự sinh sản của đôi chim đó.

Ngay thời tiết không thôi cũng ảnh hưởng khá lớn đến việc sinh sản của Yến hót:

- Nếu thời tiết ôn hòa (ấm áp) sẽ cho kết quả hơn 50 phần trăm.

- Nếu thời tiết bất thường như quá lạnh, mưa bão sẽ gây nhiều tai biến, có khi hư cả ổ trứng, có khi gây tử vong cho chim mẹ. Trống cũng suy yếu, đập mái không cồ...

Nói đến tác nhân ảnh hưởng đến việc sinh sản của Yến hót phần lớn còn do ở... con người gây ra. Chẳng hạn:

- Vô tình quấy rầy chim: chim đang ấp mà ta cứ tò mò kiểm soát ổ trứng gặp chim mái nhát hoặc khó tính, có

thể bỏ ổ không ấp nữa.

- Mái đang nuôi con ta cũng không nên quấy rầy ổ con của chúng. Nếu cứ nhắc lên nhắc xuống coi hoài, chim mẹ vì ham con có thể tỏ ra hung hãn, đôi khi cắn mổ con hoặc ghẻ lạnh với con. Trong trường hợp đeo vòng vào chân chim con cũng nên cẩn thận, phải để tâm theo dõi trong một vài ngày đầu, vì chim mẹ thấy điều khác lạ nên mổ vào vòng gây thương tật ở chân chim con. Khi đeo vòng cho chim con, ta phải rửa tay thật sạch.

Ổ chim con thường bị dơ, khi cần thay ổ khác thì xin nhớ dùng ổ mới có hình dáng tương tự với ổ cũ, và nhất là vật liệu bên trong để lót ổ phải cùng một thứ vật liệu với ổ cũ để chim mẹ khỏi bị sốc. Nếu để cho chim mẹ phát giác được sự khác lạ này, nhiều con sẽ bỏ ổ, không dứt mồi cho con nữa.

- Khi mức trứng ra khỏi ổ cũng nên cẩn thận. Chim mái đẻ các trứng thứ nhất, thứ hai, thứ ba, khi vừa đẻ xong là chủ nuôi thường lấy trứng ra cất vào một nơi mát mẻ, và thay vào một trứng giả (bằng simili, có bán ngoài thị trường) để cho chim khỏi bị sốc mà đẻ tiếp. Khi chim đẻ sang trứng thứ tư thì chủ nuôi mới đặt ba trứng thật kia vào chim ấp. Làm theo cách này, chim con sẽ nở ra một lượt, và lớn đều một lứa để nuôi... Trứng Yến hót vốn nhỏ và

mỏng manh phải “nâng như nâng trứng” mới khỏi vỡ. Nên dùng muỗng nhỏ để lấy trứng thật ra, và liền ngay đó phải thả trứng giả vào. Việc làm này cần phải diễn ra nhanh, gọn và khéo léo, tránh cho chim mẹ phát giác sự đánh lừa này.

Xin lưu ý là nếu có trứng nào do mình vô ý làm rạn nứt thì đừng vội bỏ đi uổng phí. Nếu vết nứt chỉ sơ sài thì có thể chữa được, và sau này vẫn nở ra con được. Ta dùng nhựa thơm phết lên chỗ nứt một lớp mỏng, sau đó dán lên một miếng giấy quỳen hút thuốc “hàn” chặn đường rạn nứt là được.

- Sự ăn uống của chim nên giữ mức bình thường, bỏ quá cũng không tốt, mà thiếu thốn cũng có hại. Trong mùa đông phải cung cấp thêm chất béo, và nước uống phải hâm nóng, tuyệt đối không dùng nước quá lạnh cho chim uống ngay.

Tóm lại, muốn nuôi Yến hót thành công, ta phải hội đủ những điều kiện sau đây:

- Ghép chim trống với chim mái trong thời kỳ kích thích. Ở đây phải có sự thuận tình, ép uống sẽ có hại.

- Thời tiết phải ôn hòa, nóng lạnh mưa bão thất thường sẽ có hại.

- Giữ yên tĩnh tối đa trong mùa sinh sản của chim mái.

II. VIỆC SINH SẢN CỦA YẾN HÓT: Hầu hết chim Yến hót mái đều đẻ tốt và nuôi con giỏi, nhưng cũng có một số chim do cá tính riêng nên sinh ra biệt lệ. Có thể đây một phần do sức khỏe yếu kém của chim mà có, mà cũng có thể do những tác nhân bên ngoài ảnh hưởng trực tiếp vào khiến chim đẻ lồi thối, nuôi con không suôn sẻ.

- Có mái chỉ đẻ vài trứng rồi ấp.

- Có mái đẻ vài ba trứng rồi ngưng nghỉ một ngày, sau đó đẻ tiếp.

- Có mái đẻ một trứng thì ấp, ba bốn hôm sau lại đẻ tiếp ba trứng nữa.

- Có mái ấp được tám chín ngày thì đột nhiên bỏ ổ không ấp nữa. Có con gần ngày trứng nở vẫn còn bỏ ổ, mà không có lý do chính đáng.

- Có mái lừa trước sinh sản không ra gì, nhưng đến lừa kế tiếp lại sinh sản bình thường...

Với những chim Yến hót mái đẻ lồi thối này ta cố gắng nuôi tiếp một vài mùa, không nên loại trừ sớm. Cần phải xét xem nguyên do vì đâu khiến chim sinh sản kém như vậy, nếu là do bệnh tác động thì nên tìm cách trị liệu

cho đứt, và nếu là do điều kiện bên ngoài tác động thì ta nên liệu cách tránh né, ngăn ngừa.

Trong trường hợp chim chỉ đẻ một vài trứng rồi ấp, là cứ mặc cho chim ấp lứa trứng đó. Điều cần là nên để vào ổ thêm vài trứng giả, sao cho ổ có đủ bốn quả trứng là được.

Có trường hợp chim nở có một con ta cũng nên mặc cho chim mẹ nuôi con. Những trứng ung không nở cứ để nguyên trong ổ của nó thêm năm bảy ngày. Nếu lấy số trứng hư này ra sớm, chim con có thể bị mẹ vô tình đè bẹp. Nếu ta bắt con chim con duy nhất đó ra khỏi ổ, chim mẹ sẽ bị sốc, lứa sau nó có thể ấp trứng không chuyên cần nữa. Như vậy, vô tình ta đã biến con chim có nét tốt thành chim có nét xấu. Cứ mặc cho nó nuôi con, coi như bị thất bại lứa đó, đến ngày thứ 17 sau khi con nở ra, chim mẹ đến kỳ động dục và chịu trống trở lại. Lứa kế tiếp này nó sẽ sinh sản tốt.

Cũng nhân bàn về việc sinh sản của Yến hót, có vài kinh nghiệm xin kể với quý vị: Chim ghép đôi để sinh sản ít có trường hợp trống mái cùng một lứa tuổi với nhau, khi thì ta ghép trống già với mái tơ, hoặc ngược lại, mà tâm lý của chủ nuôi nếu chưa kinh nghiệm thì thường lo âu. Thực ra tuổi tác của chim trống mái chênh lệch nhau vẫn sinh

sản tốt, và thường có kết quả như sau:

- Trống mái trưởng thành như nhau, sẽ có ổ con trống mái bằng nhau, và tính di truyền của cha mẹ đều bằng nhau ở các con của nó.

- Trống trẻ giao hợp với mái trẻ sẽ cho ra nhiều chim mái hơn chim trống, tính di truyền giống mẹ hơn.

- Trống già, mái già sẽ sinh ra ổ con suy yếu, thoái hóa...

Dù mái sinh sản tốt, ta cũng nên hạn chế đến mức vừa phải, mỗi năm chỉ “khai thác” từ ba đến bốn ổ con mà thôi. Nếu mỗi năm chỉ cho đẻ hai lứa, thì chim mái có thể kéo dài khả năng sinh sản của mình được sáu bảy năm. Điều này chắc ai cũng biết, nhưng chắc đã mấy ai chịu tuân theo lời khuyên đó.

III. NUÔI CHIM CON: Khi chim Yến mái đã chịu trống nó liền “xoáy” ổ. Cái ổ này ta đã sửa soạn tươm tất trước đó vài ngày rồi. Mái cả ngày cứ loay hoay với cái ổ, và độ bốn năm ngày sau, trễ lắm là một tuần, mái sẽ bắt đầu đẻ trứng đầu tiên. Trung bình mỗi lứa đẻ là bốn trứng, và nếu phôi tối trứng sẽ nở đủ. Thường thì chim đẻ mỗi ngày một trứng, cho đến trứng cuối cùng. Trứng cuối cùng có màu xanh lá cây lợt.

Thời gian chim ấp trứng là 13 ngày. Chim con nở được 17 ngày thì chim mẹ bắt đầu đến thời kỳ động dục để đẻ lứa kế tiếp. Thời gian động dục thường là 5 ngày đến 7 ngày. Nói cách khác, thời kỳ hưng phấn kích thích của Yến mẹ là từ ngày 17 đến ngày thứ 23, tính từ ngày lứa chim non nở ra.

Trong thời gian này, ta thả cò vào là mái chịu trống ngay.

Đó là trường hợp bình thường. Có những trường hợp ngoại lệ, có những chim mái quá sung, con vừa nở được hai tuần, mái đã bắt đầu đòi trống. Tất nhiên, mới nở hai tuần tuổi chim con chưa tự biết ăn, chủ nuôi thường tìm cách nắn nã để chim mẹ nuôi con thêm vài ba ngày nữa. Nhưng, khi đã gặp con mái động cõn sớm như thế này, thì chỉ còn cách dời ổ chim con xuống dưới nền lồng, không nó sẽ vào xua đuổi chim con rớt ra ngoài một cách không thương tiếc.

Và trong trường hợp này, có thể để mặc cho chim trống tiếp tục nuôi con, hay là chủ chim đem ra nuôi bộ.

Có nhiều chim mái khi bầy con bắt đầu mọc lông ống thì mẹ sinh tật vặt lông của con mà ăn khiến bầy con xơ xác. Để cứu vãn tình trạng này, ta nên đặt một vụng mỡ nhỏ vào lồng cho chim mẹ ăn.

Yến hột- Kỹ thuật nuôi và lai tạo giống

Những chim Yến con từ nửa tháng tuổi trở đi đã biết há mỏ đòi ăn, nên nuôi hộ cũng dễ dàng. Chỉ cần ta tốn công đút mỗi độ mười ngày là chúng đã tự đến máng ăn mà ăn được. Có thể nhập chúng sang một bầy chim con khác lớn ngày tuổi hơn để chúng bắt chước cách ăn uống của lớp đàn anh, cũng tập mỏ thức ăn mà ăn như chim lớn.

Thức ăn của chim con chưa thể cho ăn các loại hột mà là bột biscotte trộn sền sệt với nước, hoặc ruột bánh mì nhúng sữa, hay bánh qui tán nhuyễn trộn với Vitamine...

Trong trường hợp thả chim trống vào mà chim trống chịu đút mồi cho con một cách siêng năng thì ta cứ mặc cho trống nuôi con cho đến ngày con khôn lớn. Ngược lại, nếu chim trống không chịu nuôi ổ con thì chỉ có cách dời ổ chim con ra ngoài nuôi hộ.

Về thức ăn cho chim mẹ và chim con, ta phải cung cấp thức ăn bổ dưỡng hơn ngày thường để chim mẹ mau lấy lại sức, và chim con mau tăng trọng.

Ngoài thức ăn hột, mỗi ngày ta phải cung cấp thêm nửa quả trứng gà luộc, ruột bánh mì nhúng nước hoặc sữa, từ ngày nở thứ tư trở đi có thể cho ăn rau xà lách. Chất khoáng phải đầy đủ... Nhờ vào thức ăn đầy đủ và bổ dưỡng, chim mẹ sẽ nuôi con hoàn hảo.

Khi chim lẻ mẹ, chủ nuôi nên bắt chim trống nuôi riêng và chim mái nuôi riêng, có như vậy sau này con mới hót hay.

Về việc lựa trống mái thì có nhiều cách, một là khi chim non còn nằm trong ổ, hễ con nào gặp người ta đến gần cất cao cổ há choạc miệng ra mà đòi ăn thì có khả năng đó là chim Yến trống. Những con chúm đầu xuống ổ là chim mái. Cách thứ hai là chờ chim lớn 1 tháng tuổi trở lên, nhìn vóc dáng chúng cũng có thể đoán được: chim mái bầu bĩnh, ngắn đòn, trong khi chim Yến trống dài đòn và thon, chân cũng cao ráo hơn...

Có điều xin nhắc nhở quý vị là khi ghép đôi cho chim Yến sinh sản, nên nhớ lựa chọn chim trống cho phối giống một cách kỹ càng. Ngoài việc chọn dòng giống, vóc dáng ra, còn phải xét qua phiếu giọng hót hay nhất. Như vậy ta mới hy vọng có ổ chim con mang được tính di truyền tốt này của chim cha truyền lại: giọng hót du dương và âm điệu trầm bổng hơn...

Sự phối ngẫu và kết quả

Nuôi Yến hót thường thì với mục đích để nghe giọng hót, nhưng với người nuôi chim, thường chưa chịu thỏa mãn với yêu cầu ấy. Họ muốn lai tạo giống Yến đặc sắc cho riêng mình, đặc sắc từ giọng hót, dáng vóc và cả sắc lông... Tất nhiên điều này không phải dễ, nó đòi hỏi nhiều công phu lai tạo, trí thông minh và sự hăng say trong công việc, cũng như không sợ tốn kém thời gian và tiền của.

Muốn thực hiện được điều đó, trước hết người nuôi Yến hót phải nắm vững những nguyên lý đại cương về sự phối ngẫu của chim, nhất là sự phối ngẫu cần thiết để sản xuất ra Yến hót có màu trắng, hay màu nền trắng. Những sự thay đổi màu được đề cập ở đây là trắng, biếc và màu nâu ửng bạc.

Khi những màu trắng, biếc và nâu ửng bạc đồng đều

nhau hay bình thường đối với sự đòi hỏi đúng tiêu chuẩn của mình, ta có thể cho phối ngẫu chúng như thường lệ. Phối ngẫu những cá thể trắng hay chim có màu nền trắng với những chim vàng, hay xanh lá cây bình thường với những chim có sắc nâu ngời vàng.

Muốn có những chim có màu sắc ưng ý, ta nên cho phối ngẫu những cá thể có màu nền trắng với những chim bình thường. Sự làm cho một loại chim được tốt hơn phải đến từ sự bình thường và như vậy là gần sự hoàn hảo.

A. Phối ngẫu để có chim trắng thống quân (mạnh):

Để sản xuất trắng tinh khiết, ta nên cho phối ngẫu chim trắng tinh khiết với vàng lợt. Nếu dùng vàng đậm, tất cả những sắc gai vàng sẽ hiện rõ hơn là dùng vàng lợt.

Hai màu trắng trong một tổ, một màu thừa kế một tác nhân vàng sau này là vàng lợt, và một thừa kế một tác nhân vàng sau này là vàng đậm. Một tác nhân ấy có thể di truyền cho hai chim non: nó sinh ra vàng lợt ở chim này và vàng đậm ở chim kia.

Điều đáng nói là sự phối ngẫu liên tục trắng và vàng lợt sẽ tạo ra chim con có bộ lông dày, và những thế hệ kế tiếp sẽ có bộ lông dài. Chim như thế này thì không tốt, cần phải dùng chim có bộ lông dày mà ngắn để cho phối ngẫu,

Yên hót- Kỹ thuật nuôi và lai tạo giống

như vậy may ra sẽ tạo được những ổ chim có bộ lông ngắn hơn. Nhưng quá trình loại bỏ bộ lông dài lại nảy sinh một trở ngại khác là hình vóc chim con có thể nhỏ nhắn hơn tổ tiên của chúng.

Nếu nuôi những cá thể lợt thì màu mắt chim không quan trọng, nhưng nếu nuôi chim biếc, nâu ửng bạc, nâu ngời vàng... thì sự thiếu tác nhân đen ảnh hưởng đến màu chim con tương quan đến giới tính.

Sau đây là kết quả sự phối ngẫu để tạo ra trắng thống quân (mạnh):

- Trống trắng mắt đen phối ngẫu với mái vàng mắt đen cho ta kết quả:

1/ Trống trắng, trống vàng (mắt đen)

2/ Mái trắng, mái vàng (cũng mắt đen)

- Trống vàng mắt đen phối ngẫu với mái trắng mắt đen cho ta kết quả:

1/ Trống trắng, trống vàng (mắt đen)

2/ Mái trắng, mái vàng (cũng mắt đen)

- Trống trắng mắt đen phối ngẫu với mái trắng mắt đỏ cho ta kết quả:

1/ Trống trắng, trống vàng (mắt đen gợn nâu)

2/ Mái trắng, mái vàng (mắt đen)

- Trống vàng mắt đen phối ngẫu với mái trắng mắt đỏ cũng cho ta kết quả như trên.

- *Trống trắng có màu nâu phối ngẫu với mái vàng mắt đen cho ta kết quả:*

1/ Trống trắng, trống vàng (mắt đen gợn nâu)

2/ Trống trắng, trống vàng (mắt đen)

3/ Mái trắng mái vàng (mắt đen)

4/ Mái trắng mái vàng (mắt đỏ)

- Trống vàng mắt đen gợn màu phối ngẫu với mái trắng mắt đen cũng cho ta kết quả như trên.

- *Trống trắng có màu nâu phối ngẫu với mái vàng mắt đỏ cho ta kết quả:*

1/ Trống trắng mắt đen có màu nâu - Trống trắng mắt đỏ - Trống vàng mắt đen có màu nâu và trống vàng mắt đỏ.

2/ Mái trắng mắt đen - Mái trắng mắt đỏ - Mái vàng mắt đen và Mái vàng mắt đỏ.

- Trống vàng mắt đen có màu nâu phối ngẫu với mái trắng mắt đỏ cũng cho ta kết quả như trên.

Yên hót- Kỹ thuật nuôi và lai tạo giống

- Trống trắng mắt đỏ phối ngẫu với mái vàng mắt đen cho ta kết quả:

1/ Trống trắng - Trống vàng có màu nâu.

2/ Mái trắng và mái vàng mắt đỏ.

- Trống vàng mắt đỏ phối ngẫu với mái trắng mắt đen cũng cho ta kết quả như trên.

- Trống trắng mắt đỏ phối ngẫu với mái vàng mắt đỏ sẽ cho ta kết quả:

1/ Trống trắng, trống vàng mắt đỏ

2/ Mái trắng, mái vàng mắt đỏ

- Trống vàng mắt đỏ phối ngẫu với mái trắng mắt đỏ cũng đem lại kết quả như trên.

- Trống trắng mắt đen phối ngẫu với mái trắng mắt đen, cho ta kết quả:

1/ Trống trắng và trống vàng (mắt đen)

2/ Mái trắng và mái vàng (mắt đen)

- Trống trắng mắt đỏ phối ngẫu với mái trắng mắt đỏ cho ta kết quả:

1/ Trống trắng và trống vàng (mắt đỏ)

2/ Mái trắng và mái vàng (mắt đỏ)

Như vậy, ta thấy chim con có hai nhóm:

- Trắng trổng quản (mạnh)
- Vàng bình thường (không mang tính trắng).

B. Phối ngẫu để có chim biếc thống quản (mạnh):

Chủ nuôi chim cũng thường có ý thích lai tạo cho mình loại chim có mỏ và chân màu đen. Muốn được vậy phải tránh phối ngẫu những chim mang màu lông trắng ở yết hầu và ở bụng.

Sản xuất chim có màu biếc hoàn toàn thì nên cho phối ngẫu giữa chim biếc và chim có màu xanh lá cây, hay là biếc với chim nâu đậm, chim biếc sẽ được đậm màu hơn những chim đã sinh ra nó.

Sau đây là kết quả sự phối ngẫu để tạo ra chim biếc thống quản (mạnh):

- Trống biếc phối ngẫu với mái xanh lá cây sẽ cho ta kết quả:

1/ Trống biếc / Mái xanh lá cây.

2/ Mái biếc, mái xanh lá cây.

- Trống xanh lá cây phối ngẫu với mái biếc, cho ta kết quả như trên.

- Trồng biếc phối ngẫu với mái nâu ngời vàng, cho ta kết quả:

1/ Trồng biếc có màu nâu, mái xanh lá cây có màu nâu

2/ Mái biếc, mái xanh lá cây

- Trồng nâu ngời vàng phối ngẫu với mái biếc, cho ta kết quả:

1/ Trồng biếc có màu nâu, mái xanh lá cây có màu nâu.

2/ Mái nâu ngời vàng, mái nâu ửng bạc.

- Trồng biếc có màu nâu phối ngẫu với mái nâu ngời vàng, sẽ cho ta kết quả:

1/ Trồng biếc có màu nâu, mái xanh lá cây có màu nâu

2/ Mái biếc, mái xanh lá cây, mái nâu ửng bạc, mái nâu ngời vàng.

- Trồng xanh lá cây có màu nâu phối ngẫu với chim mái biếc đem lại kết quả:

1/ Trồng biếc có màu nâu, trồng biếc, trồng xanh lá cây có màu nâu, trồng nâu ửng bạc, trồng nâu ngời vàng.

2/ Mái biếc, mái xanh lá cây, mái nâu ứng bạc, và mái nâu ngời vàng.

- *Trống xanh lá cây có màu nâu phối với mái nâu ứng bạc cho ta kết quả:*

1/ Trống biếc có màu nâu, trống nâu ứng bạc, trống xanh lá cây có màu nâu, trống nâu ngời vàng.

2/ Mái biếc, mái xanh lá cây, mái nâu ứng bạc, mái nâu ngời vàng.

- *Trống biếc phối ngẫu với mái nâu ngời vàng, cho ta kết quả:*

1/ Trống nâu có màu nâu, trống xanh lá cây có màu nâu.

2/ Mái biếc, mái xanh lá cây.

- *Trống biếc có màu nâu phối ngẫu với mái xanh lá cây, đem lại kết quả:*

1/ Trống biếc có màu nâu, trống biếc, trống xanh lá cây có màu nâu, trống xanh lá cây.

2/ Mái nâu ứng bạc, mái nâu ngời vàng, mái biếc và mái xanh lá cây.

- *Trống xanh lá cây phối ngẫu với mái nâu ứng bạc, cho ta kết quả:*

Yên hót- Kỹ thuật nuôi và lai tạo giống

1/ Trống biếc có màu nâu, trống xanh lá cây có màu nâu.

2/ Mái biếc, mái xanh lá cây

- *Trống biếc phối ngẫu với mái biếc sẽ có kết quả:*

1/ Trống biếc, trống xanh lá cây

2/ Mái biếc, mái xanh lá cây

C. Phối ngẫu để có chim nâu ứng bạc thống quán (mạnh):

Mục đích nuôi chim nâu ứng bạc là sản xuất chim có một màu hoàn hảo, như vậy phải tránh những chim có lông trắng ở yết hầu và bụng cho chúng phối ngẫu với nhau.

Để sản xuất chim nâu ứng bạc một màu, sự phối hợp phải là nâu ứng bạc màu một phối hợp với nâu ngời vàng một màu.

Sau đây là kết quả của sự phối ngẫu để tạo ra chim nâu ứng bạc:

- *Trống nâu ứng bạc phối ngẫu với mái nâu ngời vàng, sẽ cho kết quả:*

1/ Trống nâu ứng bạc, mái nâu ngời vàng.

2/ Mái nâu ứng bạc, mái nâu ngời vàng.

- Trống nâu ngời vàng phối ngẫu với mái nâu ứng bạc, cho ta kết quả như trên.

- Trống nâu ứng bạc phối ngẫu với mái xanh lá cây, cho ta kết quả:

1/ Trống biếc có màu nâu, trống xanh lá cây có màu nâu.

2/ Mái nâu ứng bạc, mái nâu ngời vàng.

- Trống xanh lá cây có màu nâu phối ngẫu với mái nâu ứng bạc, cho ta kết quả:

1/ Trống nâu ứng bạc, trống nâu ngời vàng, trống xanh lá cây có màu nâu, trống biếc có màu nâu.

2/ Mái nâu ứng bạc, mái nâu ngời vàng, mái xanh lá cây, mái biếc.

- Trống biếc có màu nâu phối hợp với mái nâu ngời vàng tạo ra kết quả:

1/ Trống nâu ứng bạc, trống nâu ngời vàng, trống biếc có sắc nâu, trống xanh lá cây có màu nâu.

2/ Mái nâu ứng bạc, mái nâu ngời vàng, mái xanh lá cây, mái biếc.

Yến hót- Kỹ thuật nuôi và lai tạo giống

- *Trống nâu ngời vàng phối ngẫu với mái biếc, sẽ cho kết quả:*

1/ Trống biếc có màu nâu, trống xanh lá cây có màu nâu.

2/ Mái nâu ứng bạc, mái nâu ngời vàng.

- *Trống biếc có màu nâu phối ngẫu với mái nâu ứng bạc, sẽ cho kết quả:*

1/ Trống biếc có màu nâu, trống xanh lá cây có màu nâu, trống nâu ứng bạc, trống nâu ngời vàng.

2/ Mái nâu ứng bạc, mái nâu ngời vàng, mái biếc và mái xanh lá cây.

- *Trống nâu ứng bạc phối ngẫu với mái biếc, sẽ tạo kết quả:*

1/ Trống nâu có màu nâu, trống xanh lá cây có màu nâu.

2/ Mái nâu ứng bạc, mái nâu ngời vàng.

- *Trống nâu ứng bạc phối ngẫu với mái vàng ứng bạc, sẽ cho kết quả:*

1/ Trống nâu ứng bạc, trống nâu ngời vàng.

2/ Mái nâu ứng bạc, mái nâu ngời vàng.

D. Phối ngẫu để có chim trắng, biếc và nâu ứng bạc liệt tính (yếu):

Có ba điểm chính yếu mà ta cần phải nhớ đến là:

1/ Khi cho phối ngẫu một trắng một biếc, hay một nâu ứng bạc liệt tính (yếu) với một chim bình thường thì chim con sẽ có màu bình thường, và không mạnh (bất khiết thống quân)

2/ Chim non có màu bình thường sinh ra từ một cha hoặc mẹ trắng liệt tính (yếu), sẽ mang tính yếu.

3/ Trắng liệt tính phối ngẫu với trắng liệt tính, biếc liệt tính với biếc liệt tính, nâu ứng bạc với nâu ứng bạc sẽ tạo ra những chim con có màu của cha mẹ chúng.

a/ Sau đây là kết quả của sự phối ngẫu để sinh ra chim trắng yếu (liệt tính):

- Trống trắng mắt đen phối ngẫu với mái vàng mắt đen cho ta kết quả:

1/ Trống vàng

2/ Mái vàng (mắt đen)

- Trống vàng mắt đen phối ngẫu với mái trắng mắt đen, cho ta kết quả như trên.

- Trống trắng mắt đen phối ngẫu với mái vàng mắt

đỏ, cho ta kết quả:

1/ Trống trắng mắt đen có màu nâu, mái trắng mắt đen.

2/ Trống vàng mắt đen có màu nâu, mái vàng mắt đen.

- Trống vàng mắt đen phối ngẫu với mái trắng mắt đỏ cho ta kết quả như trên.

- *Trống trắng mắt đen có màu nâu phối ngẫu với mái trắng mắt đỏ cho ta kết quả:*

1/ Trống trắng mắt đen có màu nâu, trống trắng mắt đen, mái trắng mắt đen, mái trắng mắt đỏ.

2/ Trống vàng mắt đen, mái vàng mắt đen có màu nâu, mái vàng mắt đen, mái vàng mắt đỏ.

- Trống vàng mắt đen có màu nâu phối ngẫu với mái trắng mắt đen cũng cho kết quả như trên.

- *Trống trắng mắt đen có sắc nâu phối ngẫu với mái vàng mắt đỏ, cho ta kết quả:*

1/ Trống trắng mắt đen có sắc nâu, trống trắng mắt đỏ, mái trắng mắt đen, và mái trắng mắt đỏ.

2/ Trống vàng mắt đen có sắc nâu, trống vàng mắt đỏ, mái vàng mắt đen, mái vàng mắt đỏ.

- Trống vàng mắt đen có màu nâu phối ngẫu với mái trắng mắt đỏ cho ta kết quả như trên.

- *Trống trắng mắt đỏ phối ngẫu với mái vàng mắt đen cho ta kết quả:*

1/ Trống trắng mắt đen có màu nâu, mái trắng mắt đỏ.

2/ Trống vàng mắt đen có màu nâu, mái vàng mắt đỏ.

- Trống vàng mắt đỏ phối ngẫu với mái trắng mắt đen, cho ta kết quả giống như trên.

- *Trống trắng mắt đỏ phối ngẫu với mái vàng mắt đỏ, cho ta kết quả:*

1/ Trống trắng, mái trắng (mắt đỏ)

2/ Trống vàng, mái vàng (mắt đỏ)

- Trống vàng mắt đỏ phối ngẫu với mái trắng mắt đỏ cũng cho kết quả như trên.

- *Trống trắng phối ngẫu với mái trắng, cho kết quả:*

1/ Trống trắng liệt tính (yếu)

2/ Mái trắng liệt tính (yếu)

b/ - Sau đây là kết quả của sự phối ngẫu để sinh

ra chim biếc liệt tính (yếu).

- Trồng biếc phối ngẫu với mái xanh lá cây cho ta kết quả:

1/ Trồng xanh lá cây (yếu)

2/ Mái xanh lá cây (yếu)

- Trồng xanh lá cây phối ngẫu với mái biếc cho ta kết quả giống như trên.

- Trồng biếc phối ngẫu với mái nâu, cho kết quả:

1/ Trồng biếc có màu nâu, mái biếc.

2/ Trồng xanh lá cây có màu nâu, mái nâu ngời vàng.

- Trồng nâu ngời vàng phối ngẫu với mái biếc, tạo ra kết quả:

1/ Trồng biếc có màu nâu, mái nâu ứng bạc.

2/ Trồng xanh lá cây có màu nâu, mái nâu ngời vàng.

- Trồng biếc có màu nâu phối ngẫu với mái nâu ngời vàng cho ta kết quả:

1/ Trồng biếc có màu nâu, mái biếc, trồng nâu ứng bạc, mái nâu ứng bạc.

2/ Trồng xanh lá cây có màu nâu, mái xanh lá cây, trồng nâu ngời vàng, mái nâu ngời vàng.

- *Trống xanh lá cây có màu nâu phối ngẫu với mái biếc, cho ta kết quả:*

1/ Trống biếc, trống biếc có màu nâu, mái biếc, mái nâu ứng bạc.

2/ Trống xanh lá cây có màu nâu, trống xanh lá cây và mái nâu ngời vàng.

- *Trống xanh lá cây có màu nâu, phối ngẫu với mái nâu ứng bạc sẽ cho kết quả:*

1/ Trống biếc có màu nâu, mái biếc, trống nâu ứng bạc, và mái nâu ứng bạc.

2/ Trống xanh lá cây có màu nâu, mái xanh lá cây, trống nâu ngời vàng, mái nâu ngời vàng.

- *Trống biếc phối ngẫu với mái nâu ứng bạc sẽ cho kết quả:*

1/ Trống biếc có màu nâu, mái biếc (chim con yếu)

- Trống biếc có màu nâu phối ngẫu với mái xanh lá cây, cho ta kết quả:

1/ Trống biếc có màu nâu, mái biếc, mái nâu ứng bạc.

2/ Trống xanh lá cây, trống xanh lá cây có màu nâu, mái xanh lá cây, mái nâu ngời vàng.

Yến hót- Kỹ thuật nuôi và lai tạo giống

- Trống xanh lá cây phối ngẫu với mái nâu ứng bạc, cho kết quả:

1/ Trống biếc có màu nâu, mái biếc.

2/ Trống xanh lá cây có màu nâu, mái xanh lá cây.

- Trống biếc phối ngẫu với mái biếc, cho ta kết quả:

1/ Trống biếc (yếu) liệt tính

2/ Mái biếc (yếu) liệt tính.

c/ - Sau đây là kết quả của sự phối ngẫu để sinh chim nâu ứng bạc liệt tính (yếu).

- Trống nâu ứng bạc phối ngẫu với mái nâu ngời vàng, cho ta kết quả:

1/ Trống nâu ngời vàng (yếu)

2/ Mái nâu ngời vàng (yếu)

- Trống nâu ngời vàng phối ngẫu với mái nâu ứng bạc, cũng cho kết quả như trên.

- Trống nâu ứng bạc phối ngẫu với mái nâu ngời vàng, cho ta kết quả:

1/ Trống nâu ứng bạc, mái nâu ứng bạc.

2/ Trống nâu ngời vàng, mái nâu ngời vàng

- *Trống xanh lá cây có màu nâu phối ngẫu với mái nâu ứng bạc cho ta kết quả:*

1/ Trống nâu ứng bạc, mái nâu ứng bạc, trống biếc màu nâu, mái biếc.

2/ Trống nâu ngời vàng, mái nâu ngời vàng, trống xanh lá cây có màu nâu, mái xanh lá cây.

- *Trống biếc có màu nâu phối ngẫu với mái nâu ngời vàng cho ta kết quả:*

1/ Trống nâu ứng bạc, mái nâu ứng bạc, mái biếc có màu nâu, mái biếc.

2/ Trống nâu ngời vàng, mái nâu ngời vàng, trống xanh lá cây có màu nâu, mái xanh lá cây.

- *Trống nâu ngời vàng phối ngẫu với mái biếc, cho ta kết quả:*

1/ Trống biếc có màu nâu, mái biếc, mái nâu ứng bạc.

2/ Trống xanh lá cây có màu nâu, mái nâu ngời vàng

- *Trống biếc có màu nâu phối ngẫu với mái nâu ứng bạc, cho ta kết quả:*

1/ Trống nâu ứng bạc, mái biếc có màu nâu (yếu)

Yên hót- Kỹ thuật nuôi và lai tạo giống

2/ Mái nâu ứng bạc, mái biếc (yếu)

- Trống nâu ứng bạc phối ngẫu với mái biếc cho ta kết quả:

1/ Trống biếc có màu nâu, mái nâu ứng bạc.

2/ Tất cả chim con đều liệt tính (yếu)

- Trống nâu ứng bạc phối ngẫu với mái nâu ứng bạc, cho ta kết quả:

1/ Trống nâu ứng bạc (liệt tính)

2/ Mái nâu ứng bạc (chim con đều liệt tính)

d/ Sau đây là kết quả của sự phối ngẫu để tạo Yên hót màu cam:

- Trống cam phối ngẫu với mái trắng thông quảng (mạnh nhất) sẽ cho kết quả:

1/ 25 phần trăm màu cam

2/ 25 phần trăm vàng bình thường.

3/ 25 phần trăm trắng mang tác nhân cam.

4/ 25 phần trăm trắng bình thường.

- Trống trắng mang tác nhân cam phối ngẫu với mái vàng cho ta kết quả:

1/ 25 phần trăm cam

2/ 25 phần trăm vàng và vàng chanh.

3/ 25 phần trăm có màu cam

4/ 25 phần trăm vàng thường.

- Trồng màu cam phối ngẫu với mái cam cho kết quả chim con đều có màu cam...

Về Yến chớp mào thì nên phối ngẫu một con chớp mào với một con thường sẽ sinh ra nửa giống nọ nửa giống chim kia, như vậy chim sinh ra đều sống mạnh.

Về chim Yến nâu, mã nâu (Agate) và Isabelle là mang ba tên khác nhau, nhưng cùng chung một gia đình, cả ba đều chịu luật di truyền như nhau, và có màu tương liên với giới tính của chúng.

Thực tế thì không có tác nhân nâu. Màu nâu chỉ xuất hiện khi tác nhân đen vắng mặt.

Chim Isabelle là Yến nâu mang màu nâu đậm. Trong khi con Agate là một Isabelle lợt, có màu nâu lợt. Do đó chúng có tên sau đây:

- Isabelle ngời vàng (có màu nâu ngời vàng)

- Isabelle ửng bạc (có màu nâu ửng bạc)

Yên hót- Kỹ thuật nuôi và lai tạo giống

- Isabelle màu chanh (có màu nâu ửng chanh)

- Isabelle cam (có màu cam)

Chim Isabelle là do sự phối ngẫu giữa chim nâu và chim Agate...

Màu sắc phong phú của chim Yến hót

Như phần trên chúng tôi đã có dịp trình bày, người đời nuôi chim Yến hót, ngoài việc thưởng thức giọng hót du dương âm điệu ra, còn được chim ngưỡng đến no mắt những giai điệu màu sắc tuyệt vời do bộ lông của Yến hót mang lại, dù óc tưởng tượng của nó phong phú đến đâu chắc cũng không thể hình dung ra nổi!

Nhờ vào việc áp dụng luật di truyền, nhờ vào sự hăng say của nghề nghiệp, sự quyết tâm của các nhà điều học tài ba khắp thế giới, mà ngày nay từ con Yến xanh (Vert) hoang dã ở quần đảo Canaries, đã tạo ra Yến có bộ lông màu trắng, màu vàng, màu son đỏ, màu biếc, màu xanh lá cây, màu đồng thau, màu xanh đá, màu vàng cam, màu dã

thú, màu nâu chanh, màu xám bạc lung linh ánh sắc...

Đã thế, có những giống Yến mới được lai tạo với hình dáng khác lạ, với kiểu lông hấp dẫn, càng nhìn càng mê, dù người khó tính đến đâu cũng không thể chê bai vào đâu được!

Thành quả đó, phải nói là do những công trình vĩ đại của những nghệ nhân có tên tuổi lớn như Duncker, Brunot, Matern Norduyn, Gilles, Gamaroun, Grégoire, th.Jansen, Lombeau, Martin Weyling... và hàng ngàn vạn vị khác. Đây là những con người tài hoa, có duyên nợ ngàn đời với Yến, mê chim Yến như quý đời sống của chính mình.

Những nghệ nhân tên tuổi lớn đó sau hàng chục năm miệt mài với công việc đúng với sở thích của mình, nên đã cống hiến cho đời những thành quả to lớn của họ, thật đáng cảm phục.

Được biết, từ năm 1607, ở Hâu quốc Bavière (miền nam nước Đức) giống Bạch Yến ra đời đã được mọi người hết sức tán thưởng, đã cho đây là một kỳ tích đáng ca ngợi. Giới quý tộc, vương tôn công tử khắp thế giới đổ xô đặt hàng mua cho bằng được, dù với giá nào.

Đặt cạnh con Yến xanh, Yến bạch trở nên sang cả, quý phái như một bà hoàng đứng cạnh một người quê kệch,

chính vì vậy địa vị của nó thời đó được nâng cao, muốn mua được mà chơi cũng phải trả giá “trên trời”, người nghèo làm sao dám mơ ước!

Sự đăng quan của chim Bạch Yến nào năm 1607 đã thôi thúc lòng hăng say của những nghệ nhân, những nhà điêu học tài ba trên thế giới chăm chú hơn vào công việc lai tạo cho mình những giống quý hơn. Và sự cố gắng không ngừng đó của họ đã đưa họ lên đài vinh quang. Đó là khoảng gần một thế kỷ sau đó, đầu thế kỷ thứ 18, năm 1700, Hervieux e Chanteloup đã có một danh sách Yến màu trong tay, gồm 29 loại với các màu sắc đa dạng như màu vàng, màu xanh, màu mã não ửng vàng, màu đỏ, màu thủy tiên mất đen và mất đỏ...

Với cả rừng màu sắc sáng trưng đa dạng đầy hấp dẫn đó, loại Yến màu trở nên niềm mơ ước nhất đối với nghệ nhân chơi chim khắp thế giới. Và thành quả to lớn ấy đã thúc đẩy các nhà chăn nuôi chuyên nghiệp tiếp tục đi vào con đường tạo sắc cho Yến hót hơn nữa.

Công việc tạo sắc đó của họ càng ngày càng tổ chức có khoa học hơn, thay thế cho các cách thực hành xưa cũ chỉ dựa vào kinh nghiệm và công lao của bản thân.

Những người tạo sắc cho Yến hót bắt tay vào việc nghiên cứu luật tự nhiên đến tính tự hữu, nội tại của chim

Yến hót- Kỹ thuật nuôi và lai tạo giống

và nghiên cứu thêm về sự di truyền để biết những tác nhân nào chịu trách nhiệm cho tánh di truyền nào... Và kết quả đem lại, như ngày nay chúng ta được thấy đó, màu sắc của Yến hót đã được phong phú hóa đến mức ngoài sự mong ước của mọi người... đó là điều đáng cảm phục và chắc chắn thành quả tốt đẹp đó, sau này vẫn còn tiến xa hơn nữa.

Giới nuôi chim Yến hót ngày nay được cái điểm phúc là do Yến màu ngày nay đã phổ biến sâu rộng, giá lại phải chăng, nên không những chỉ có người giàu mà người nghèo cũng có thể chơi được.

Tất nhiên, chim cũng có con tốt con xấu, và qua sự tốt xấu đó mà giá cả có phần chênh lệch.

Để đánh giá một con chim tốt, xấu ra sao, chúng tôi xin trình bày một thang điểm của Yến hót, do hệ thống quốc tế phán định như sau:

- Màu sắc của chim đến	50 điểm
- Vóc vạc đến	10 điểm
- Cách đi đứng đến	15 điểm
- Hình thức đến	10 điểm
- Bộ lông đến	10 điểm

- Trạng thái đến	10 điểm
Tổng cộng	100 điểm

Cứ căn cứ vào bảng giá đó mà chúng ta dễ dàng định giá trị của từng con chim một để chọn nuôi.

I. TÌM HIỂU MÀU SẮC CỦA YẾN HÓT: Màu sắc trong bộ lông chim Yến hót là sắc tố mà máu truyền lên lông. Màu được qui cho sắc tố. Nói một cách khác, tác nhân của màu định đoạt về sự sống có mặt hay không của sắc tố. Mỗi tác nhân có nhiệm vụ hình thành một màu riêng cho chim.

Người ta đã tìm ra được bốn tác nhân sau đây:

- Tác nhân vàng
- Tác nhân đỏ
- Tác nhân đen
- Tác nhân nâu

Được biết, với Yến hoang dã và Yến nuôi, có ba thứ màu, mỗi màu do một chất men riêng tạo thành, và truyền lại như một đơn vị thừa kế được biệt lập một mình.

Màu vàng được coi như do lipochrome (một chất mỡ màu) vàng tạo ra trải đều bộ lông chim, và làm phong cho những màu đậm hơn ở bên trên như nâu hoặc đen.

Yến hót- Kỹ thuật nuôi và lai tạo giống

Màu vàng có hai sắc giai: một là vàng đậm và một là vàng lợt.

Ở màu vàng đậm ta thấy bộ lông có sớ dày hơn chất vàng trải khắp đến màu lông, đến biên lông.

Ở màu vàng lợt, bộ lông dày, chất vàng lợt không đi đến đầu lông, khiến biên lông có màu trắng mờ mờ...

Nếu cho chim vàng đậm phối ngẫu với nhau thì con cái chúng đa số là vàng đậm, nhưng cũng có số ít lông vàng lợt.

Còn nếu cho chim vàng lợt phối ngẫu với nhau thì con cái chúng đa số là vàng lợt, cũng có thiểu số vàng đậm.

Những màu đen và nâu đều qui cho sự hiện diện các hắc tố. Màu đen ở trong bộ lông chim dưới dạng những hột nhỏ hình dài, trong khi màu nâu là những hột nhỏ dưới dạng hình tròn.

Cách sắp xếp những hột nhỏ hình dài và tròn đó đã đem lại hiệu quả có ảnh hưởng đến màu sắc bộ lông chim Yến hót.

Nơi nào những hột kết tụ dày lại thì sắc lông chim trở nên đậm.

Ngược lại, nếu hột dần trải mỏng thì nơi ấy sắc lông lợt.

Hắc tố có nhiệm vụ nhuộm cho đôi mắt của chim. Khi chim có hắc tố màu đen thì mắt chim màu đen. Khi chim có hắc tố màu nâu thì chim có mắt màu đỏ. Do vàng và nâu kết hợp lại.

Nói cách khác, khi Yến hót có mắt màu đỏ thì trong mình chúng không hiện diện hắc tố màu đen.

Một con Hoàng Yến có mắt đen, là trong mình có sự hiện diện của hai hắc tố đen và nâu.

Một chim có màu nền trắng mang hai hắc tố đen và nâu, mắt chim đó màu đen. Còn nếu chim màu nền trắng mà chỉ mang một hắc tố nâu, thì chim đó có mắt màu đỏ.

Sự hiện diện hay khiếm diện các sắc tố không dính líu đến các tác nhân nhuộm màu. Tác nhân nhuộm màu được định đoạt bởi các tác nhân khác. Đó là tác nhân của sự biến đổi. Nó kiểm soát sự phân phối hắc tố trên bộ lông, trên mắt và nhiều vùng khác, trên cơ thể của chim.

II. YẾN HÓT CÓ MÀU BÌNH THƯỜNG: Yến hót có màu bình thường ở cánh như màu vàng, xanh, nâu, không phải là chim bình thường, trong tính chất của nó. Một chim có màu tương tự có thể có một cơ thể bẩm thọ thái hóa rất

yếu, đó là chỉ mang một tác nhân màu vàng, thay vì phải có đến hai. Chữ *bình thường* dùng ở đây có nghĩa là màu bình thường.

Để hiểu rõ ràng nguyên nhân màu trắng trong bộ lông Yến hót, chúng ta phải tìm hiểu nguyên nhân có bộ lông màu vàng.

Nhà điều học tài danh Gustave Smet đã đưa ra một thí nghiệm sau đây để chứng minh một công thức di truyền về tác nhân di truyền của Yến hót:

Ông dùng chữ J hoa để chỉ sự hiện diện màu vàng, và dùng chữ j thường để chỉ sự khiếm diện. Và dùng chữ B hoa để chỉ sự hiện diện màu trắng, chữ b thường chỉ sự khiếm diện.

Bây giờ nếu cho phối ngẫu một trống vàng với một mái trắng không có màu vàng, thì dùng:

J.J chỉ chim trống có hai tác nhân vàng, một tác nhân thừa kế của cha và một tác nhân thừa kế của mẹ.

B.B chỉ con mái trắng.

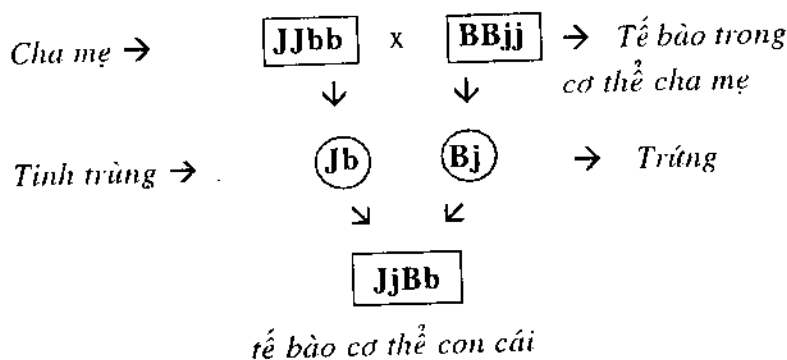
Từ đó sinh ra công thức:

JJ x BB

JJ là chim trống có hai tác nhân màu vàng như đã nói

ở trên, không nói rõ chim trống không mang tác nhân trắng nên công thức chưa đầy đủ.

Vì có sự xen kẽ màu trong việc phối ngẫu, vì muốn chỉ dẫn đầy đủ, chúng ta dùng JJbb cho trống vàng và chim mái trắng chúng ta dùng BBjj để chỉ rõ chim mái không thừa kế màu vàng. Công thức trên trở thành:

Phối ngẫu JJ bb, con trống vàng có hai tác nhân vàng (không có tác nhân trắng) với BB jj con mái có hai tác nhân trắng (không có tác nhân vàng).

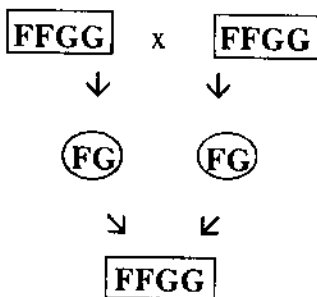
Tất cả tinh trùng của chim trống đều mang Jb. Tất cả trứng của chim mái đều mang Bj. Kết quả cuộc phối ngẫu này là chim con mang một tác nhân vàng và một tác nhân trắng.

Màu vàng không phải sinh ra từ một tác nhân, mà nó được sinh ra từ hai tác nhân hoạt động riêng lẻ, đó là tác nhân vàng và tác nhân đỏ.

Tác nhân thứ nhất là tác nhân F sinh ra một chất không màu gọi là lipochrome, dùng để làm màu vàng và đỏ.

Tác nhân thứ hai G là một chất men biến đổi nguyên màu ra chất lipochrome vàng.

Hai tác nhân F và G đều truyền cho đời con đời cháu và cả hai đều di truyền biệt lập nhau. Những con thừa kế (con cháu sau này) được cả hai tác nhân FF và hai tác nhân GG, đều có màu căn bản vàng.

Sự phối ngẫu hai Yếu hốt bình thường FFGG.

Chỉ có màu căn bản được xét ở đây, hắc tố không

được vẽ ra. Chất nhuộm vàng lipochrome có nhiều công việc phải làm, và đó là vấn đề tối quan trọng, vấn đề sinh tử.

Lý do chưa biết rõ, nhưng người ta biết rằng một Yến hót có thể sống được khi có một số lượng prolipochrome. Số lượng prolipochrome tùy thuộc sự thừa kế tác nhân F.

Sự thừa kế hai tác nhân F dẫn đến việc hình thành một số lượng prolipochrome.

Nếu sự thừa kế tác nhân F chỉ tạo một số lượng thiếu ít prolipochrome chim sẽ chết yếu từ trong trứng hoặc khi vừa mới nở ra.

Tác động của tác nhân F là hình thành chất prolipochrome, chất này có hiệu lực từ ngày thứ 5 của ngày ấp trứng.

Còn tác động của tác nhân G trên chất prolipochrome tạo ra chất vàng lipochrome. Số lượng chất vàng này có thể thấy trên bộ lông chim. Sự hình thành sắc tố vàng tùy thuộc hai điều:

- Số lượng prolipochrome phải được chuyển hóa bởi tác nhân G.

- Lịch trình phát triển lông.

Nếu tác động của tác nhân G trên chất prolipochrome

đã được mở đầu trong lúc lịch trình trưởng thành của lông cũng mở đầu, thì sắc tố vàng được cung cấp đầy đủ cho lông. Nếu lông phát triển sớm hơn sự hình thành chất nhuộm vàng thì phần lớn bộ lông không có sắc tố.

Trong trường hợp chim con là FF, chất lipochrome hình thành sớm cũng còn đủ thì giờ để sắc tố vàng trải đều trên phần lớn bộ lông. Nhưng trong trường hợp chim con chỉ thừa kế một tác nhân F thì sự hình thành chất prolipochrome mới khởi diễn từ sau.

Cũng có sự hình thành chất prolipochrome tiến hành chậm nên số lượng chất nhuộm vàng ít.

Kết quả là những chim ấy chỉ có một sắc giai vàng được thấy ở lông vai và cánh.

Do hoạt động của hai lịch trình riêng lẻ nhau, sự hình thành chất prolipochrome, sự phát triển bộ lông có màu trắng mạnh nhất, có thể cho thấy trên lông nó nhiều màu vàng, nhưng đến kỳ chim thay lông thì màu vàng dư này sẽ biến hết...

Tác nhân G là tác nhân chủ yếu của sự thay đổi, qui định chỗ cho hắc tố có thể xuất hiện, còn tác nhân A và B là tác nhân của sự thay đổi thứ yếu qui định những sự thay đổi trong những chỗ mà tác nhân G qui định.

Sự phân tích các kết quả thí nghiệm chỉ rõ ràng về

sự thay đổi, Yến hót có thể chia làm ba nhóm chính:

Nhóm nhất: màu một đến thiếu. Chữ thiếu ở đây có nghĩa là trong bộ lông có một hay nhiều lông trắng, hay một màu đỏ có nhiều vết đen, nâu.

Nhóm hai: có màu lông chim trang trí to hoặc nhỏ.

Nhóm ba: có chấm hướng về màu trắng.

Xét thấy, nhóm thứ nhất có thể coi là thuần chủng. Nhóm hai coi là dị chủng và nhóm ba coi là không mang tác nhân chủ yếu cho việc thay đổi.

Sự thay đổi đầu trình diễn một cách tự nhiên. Trong màu của chim Yến bình thường đều qui vào một biến thái của sắc tố đen, sắc tố nâu (xuất hiện như màu phông). Đó là ba màu của Yến hót thường mang.

Màu nâu là một thí dụ về thay đổi chủng loại.

Màu đen là sự hiện diện của một tác nhân đen. Thiếu tác nhân đen thì không thể có màu đen.

Ngoài ba tác nhân vàng, đen và nâu, không có một tác nhân Isabelle. Màu Isabelle là màu nâu được mang với màu đen bởi những chim có mắt đen và thể chất bình thường.

Nói rõ hơn, màu Isabelle không được qui cho một tác nhân Isabelle, mà là do thiếu vắng tác nhân đen.

Màu đen và nâu trên lông vàng cho màu xanh lá cây.

Màu nâu trên lông vàng cho màu Isabelle.

Trong loài chim, đơn vị tính dục trống gọi là X nhiễm sắc thể, và đơn vị tính dục mái là Y nhiễm sắc thể.

Một chim trống có đến hai nhiễm sắc thể XX, một thừa kế của cha và một thừa kế của mẹ.

Một chim mái cũng có một nhiễm sắc thể X (thừa kế của cha), và một nhiễm sắc thể Y (thừa kế của mẹ), tức là XY.

Như vậy mỗi tinh trùng chim trống đều mang XX nhiễm sắc thể, còn chim mái thì sản xuất hai thứ trứng, một loại có X nhiễm sắc thể, và loại kia có Y nhiễm sắc thể.

Từ đó cho ta thấy, một tinh trùng X nhiễm sắc thể, gặp một trứng cũng có X nhiễm sắc thể, thì chim con sẽ là chim trống (nó có XX nhiễm sắc thể).

Còn một tinh trùng X nhiễm sắc thể gặp một trứng Y nhiễm sắc thể, thì chim con sẽ là chim mái (mang XY nhiễm sắc thể).

Như vậy, trong buồng trứng của chim Yến hót mái đã có những trứng chỉ nở ra chim trống, và có những trứng chỉ nở ra chim mái mà thôi.

III. YẾN MÀU TRẮNG, XANH BIẾC VÀ ISABELLE ỨNG BẠC: Cũng theo kết quả sự nghiên cứu công phu của Gustave Smet, Chủ tịch liên đoàn bảo dưỡng Yến hót của Paris thì Yến màu trắng là do một hay hai lý do chính sau đây:

- Do thừa kế màu vàng nhưng số lượng ít nên chất lipochrome không đủ sức tạo nên màu vàng.

- Do thừa kế một số lượng lipochrome, không thừa kế tác nhân hình thành màu vàng.

Trong hai trường hợp đó thì trường hợp đầu màu trắng của chim cực mạnh, còn ở trong trường hợp hai, màu trắng rất yếu.

Màu trắng cực mạnh thừa kế GG (hai tác nhân tạo ra màu vàng), nhưng chỉ có một F (tạo lipochrome). Số lượng lipochrome không đủ dùng cho những nhu cầu sinh tồn của chim, nó cũng không đủ cho tác nhân GG tạo ra chất nguyên lipochrome để nuôi đầy đủ bộ lông chim vàng, chỉ làm gọn vàng trên cánh và trên vai chim mà thôi.

Màu trắng cực mạnh của một chim Yến hót có hai tác nhân trắng và vàng, nhưng tác nhân trắng thống trị tác nhân vàng, có hiệu lực với bộ lông nên chim mới có màu lông trắng.

Một chim trắng cực mạnh sinh ra một số tinh trùng

bằng nhau về màu trắng, màu vàng.

Một chim mái sinh ra một số trứng bằng nhau, trứng cho màu trắng, trứng cho màu vàng.

Khi một tinh trùng vàng gặp một trứng cho màu trắng, kết quả sẽ là trắng cực mạnh.

Khi một tinh trùng trắng gặp một trứng cho màu vàng, kết quả cũng là trắng cực mạnh.

Khi một tinh trùng vàng gặp một trứng cho màu vàng thì, kết quả là vàng bình thường.

Khi một tinh trùng trắng gặp một trứng cho màu trắng, kết quả sẽ là trắng cực mạnh thuần khiết, nhưng chim con đó chết yếu (do sự thiếu vắng nguyên chất lipochrome, chất cần thiết cho sự sinh tồn).

Bởi vì trắng cực mạnh di hại khi nó một mình hay có đôi (do thừa kế của cha mẹ) nếu phối ngẫu với một chim bình thường thì giao tử trắng do cha mẹ di truyền lại phải gặp một giao tử vàng. Kết quả là cá thể bình thường.

Màu trắng của Yến trắng cực mạnh là màu trắng giá ngự trên màu vàng, nên một chim đã thừa kế một tác nhân trắng cực mạnh và một tác nhân vàng, phải là chim trắng.

Một chim màu sắc bình thường rẽ dòng từ cha mẹ trắng cực mạnh thì nó không có tác nhân trắng cực mạnh. Nếu kết quả có ngược lại là do chính màu sắc nó không

bình thường.

Màu trắng cực mạnh mang theo tác nhân đen và nâu, ngoài tác nhân trắng và vàng. Như vậy mắt nó màu đen. Nếu nó không mang theo tác nhân màu đen thì mắt nó sẽ màu đỏ.

Còn các phân phối hắc tố trên bộ lông thì cách thức phân phối đều tùy thuộc vào những tác nhân của sự thay đổi mà chúng thừa kế.

Sự phối ngẫu hai cá thể chấm và đốm lợt thì sinh ra những cá thể chấm lợt và đốm đậm.

Sự phối ngẫu hai chim trắng mắt đen sẽ cho ra bầy con hoàn toàn mắt đen, nếu chim trống cha thuần khiết về tính mắt đen.

Còn sự phối ngẫu hai chim trắng mắt đỏ thì bầy chim con đều mắt đỏ cả.

Được biết màu đen trong mắt chim trống không phải nó tinh khiết về tính ấy, nhưng sự hiện diện màu đen trong mắt chim mái thì lại khác, đó là bằng chứng mái có tính khiết về tính mắt đen.

Về màu biếc cực mạnh cũng giống như màu trắng cực mạnh. Nó mang một tác nhân trắng, một tác nhân vàng, tác nhân đen và nâu. Sự khác biệt giữa màu biếc và màu trắng có mắt đen hiện hữu trong những tác nhân của sự

thay đổi, ở chỗ trắng tinh khiết có mắt đen thiếu những tác nhân của sự thay đổi, mặc dầu nó mang đen và nâu những vẫn không thể trưng bày những màu này trên bộ lông của nó.

Nếu cho phối ngẫu một trắng cực mạnh với một chim vàng bình thường (chim thiếu tác nhân của sự thay đổi) cho ra số con gần bằng nhau: trắng tinh khiết và vàng bình thường. Còn cho phối ngẫu chim biếc cực mạnh với một chim có màu xanh lá cây bình thường (nên hiểu là có sự tương giao đầy đủ những tác nhân của sự thay đổi) ta thấy chúng vẫn cho ra một số con gần bằng nhau có màu biếc và màu xanh lá cây.

Một chim mái biếc không có màu Isabelle, nhưng trống biếc sinh ra từ Isabelle ứng bạc hay Isabelle ngời vàng, nếu cha nó được sinh ra từ một chim trống mắt đỏ, thì nó có thể mang màu Isabelle.

Trong trường hợp đem con này cho phối ngẫu với một con chim mái xanh lá cây thì chúng sẽ sinh ra lứa con đa dạng như sau:

- Tinh khiết cho tính mắt đen
- Chim trống biếc và xanh lá cây.
- Mái Isabelle ứng bạc.
- Mái isabelle ngời vàng.

Còn nếu đem con trống đỏ phối ngẫu với mái Isabelle thì chim trống sinh ra là Isabelle ứng bạc, và có cả Isabelle ngời vàng.

Isabelle ứng bạc cực mạnh có mang một tác nhân trắng, một tác nhân vàng, và một hoặc hai tác nhân cho màu nâu. Do thiếu vắng tác nhân đen, hắc tố đè lên nền trắng của chim, sẽ tạo ra Isabelle ứng bạc.

Chim trống mất đỏ mang trắng, vàng, nâu, nhưng thiếu tác nhân của sự thay đổi, còn Isabelle ứng bạc lại có tác nhân của sự thay đổi.

Nếu cho một Isabelle ứng bạc với một Isabelle ngời vàng (đều thuần nhất về màu cho tinh Isabelle, nếu ráp cặp theo cách sau đây:

- Isabelle ứng bạc với Isabelle ứng bạc
- Isabelle ứng bạc với Isabelle ngời vàng.

Kết quả sẽ cho ta đàn con có tính ứng bạc và ngời vàng.

Những điều đã nói về sự phối ngẫu tương quan đến trắng và biếc, có thể đem áp dụng cho Isabelle ứng bạc được.

Bệnh của Yến hót và cách chữa trị

Yến hót là loài chim nhỏ, ai cũng biết là khó nuôi, một phần do chim nhuốm nhiều tật bệnh, mà là bệnh hiểm nghèo khó chữa.

Khi một con Yến hót trong lồng bị bệnh, nhất là bệnh nội thương thì quý vị coi như... mình bị mất con chim đó rồi! Ngay các nghệ nhân có kinh nghiệm trong nghề lâu năm cũng nhìn nhận như vậy.

Vì vậy, làm sao ngăn ngừa được bệnh cho chim là điều mà người nuôi Yến hót nào cũng nên quan tâm tới.

Nuôi chim Yến hót, ai cũng biết trước là phải chấp nhận sự hao hụt là con số lớn, lên đến vài mươi phần trăm so với tổng số chim đang nuôi chứ không ít ỏi gì. Có điều

người có nhiều kinh nghiệm thì bị thiệt hại ít, còn kẻ nuôi chim tài tử thì có thể gặp rủi nhiều hơn.

Bệnh mà phần nhiều Yến hót đều vướng phải là bệnh gan và bệnh đường tiêu hóa, là những cơ phận nhạy cảm và yếu ớt nhất của giống chim này. Ngoài ra còn có bệnh về đường hô hấp, bệnh ngoại thương, và ký sinh trùng rận, rệp, bọ chét cũng tác hại rất mạnh đến sức khỏe của chim đến mức thảm hại.

Vì vậy đã nuôi chim Yến hót thì phải “chấp hành” đúng theo sách vở, phải chịu khó học hỏi kinh nghiệm quý báu của những người vào nghề trước mình, càng lão luyện càng tốt. Người nào mới vào nghề mà chủ quan, tự tin ở năng lực mình thì, không khéo có ngày sẽ rước thất bại vào thân.

Thực tế đã cho ta thấy, chung quanh ta người vào nghề thì đông, nhưng kẻ gọi là thành đạt thì... đâu được nhiều khuôn mặt mới!

Như trên đã nói, bệnh của Yến hót có rất nhiều, đại thể như:

- Bệnh gan
- Bệnh viêm tiểu trường, bệnh ly xám
- Bệnh táo bón, bụng đỏ

Yến hót- Kỹ thuật nuôi và lai tạo giống

- Bệnh thống phong, thấp khớp
- Bệnh vết thương nhiễm trùng, sưng mủ
- Bệnh hen suyễn, viêm phế quản
- Bệnh cảm hàn, khản tiếng
- Bệnh gầy còm, cơ thể suy nhược
- Bệnh lão hóa
- Bệnh ghẻ
- Bệnh về đường sinh sản (để khó khăn, chim mái vô sinh, khó thụ thai...)
- Bệnh thay lông từng phần...

Trong những bệnh này, có bệnh khó trị, có bệnh dễ trị, có bệnh phải nhờ chữa bằng thuốc, nhưng cũng có bệnh chỉ cần trị liệu bằng thức ăn bổ dưỡng cũng chóng lành.

Phải thành thật mà nói rằng, những thuốc đặc trị cho các bệnh chim Yến hót tại nước ta rất hiếm, chỉ có thể mua được tại nước ngoài. Vì vậy, người nuôi Yến hót chỉ còn biết trông cậy vào cách nghiên cứu chế độ ăn uống sao cho chim vừa được bổ dưỡng, vừa ngăn ngừa được vài bệnh thông thường, bằng chính kinh nghiệm của mình.

Ngoài ra, mọi người đều cố gắng ngăn ngừa những

tác nhân bên ngoài gây hại cho sức khỏe của chim như thời tiết xấu, khí hậu bất ổn, môi trường sống ô nhiễm...

Trong khi đó thì tại nước ngoài bệnh gì của chim đã có thuốc chủ trị đó. Có hàng trăm loại thuốc dành cho chim, và ngay cả việc chế biến thức ăn cũng có nhiều cơ sở sản xuất qui mô nổi tiếng khắp thế giới.

Tuy nhiên, dù có tủ thuốc hiệu nghiệm bên cạnh như vậy, ai cũng tin cậy vào số thức ăn bổ dưỡng cung cấp cho chim hằng ngày, chính thức ăn mới đóng vai trò quan trọng trong việc bảo vệ sức khỏe cho chim, dù đối với cả chim đang bị bệnh.

Những thức ăn có nhiều Phosphates, nhiều Vitamines rất được nhiều người dùng tới...

- **Bảo vệ chân chim:** Đôi chân của Yến hót rất yếu, ta cần phải săn sóc cẩn thận. Chân chim thường bị đau do kiến cắn, muỗi đốt, có khi dẫn đến việc cụt ngón, rụng lông. Có khi chân bị trầy trụa, sưng đỏ do chân bị vấy bẩn phân đóng thành những lớp cứng khó gỡ.

Do đôi chân là bộ phận nhạy cảm nhất của chim, nên khi chân bị thương tật chim tỏ ra đau đớn, đi đứng khó khăn. Vì vậy, chúng thường lù rù đứng yên một chỗ trên cần đậu...

Khi bắt Yến hót ra để chữa bệnh, ta nên có cử chỉ nhẹ tay, cẩn thận được chừng nào hay chừng nấy, như vậy tránh cho chân chim bị đau đớn, hơn nữa lại tránh được chim sự sợ hãi. Có nhiều trường hợp do sợ hãi thái quá, con chim bị bắt chết thành linh trên tay của ta.

Nếu chân chim bị vấy bẩn do phân và đất cát trong lồng dính khô lại, thì ta phải ngâm chân chim vào nước xà bông ấm ấm. Sau đó, ta gỡ dần những lớp bẩn đóng cứng kia ra...

Xin lưu ý nếu là trong thời kỳ chim đang thay lông, do cơ thể quá yếu, ta không nên rửa chân chim bằng nước lạnh, có thể làm cho chim chết.

Chân bị thương có thể sưng đỏ lên, hoặc bị trầy trụa, ta nên rửa chân chim bằng nước chanh. Việc này nên lặp đi lặp lại nhiều lần trong ngày, chân đau cũng sẽ lành được. Chất chua của nước chanh là vị thuốc có khả năng làm dịu sự đau nhức và hàn gắn vết thương của chim.

- **Chim bị hen suyễn:** Chim bị hen suyễn do bệnh từ đường hô hấp, do thời tiết quá xấu thay đổi bất thường, do quá lạnh... Khi bị bệnh chim biếng ăn, đậu một chỗ trên cần và xù lông tròn vo như quả trứng, trong khi miệng chim há ra thở một cách khó khăn. Bệnh này nếu không chữa trị kịp thời, sẽ dẫn đến tử vong.

Trước hết, ta dời chim vào ở nơi thật ấm áp, kín gió. Tốt hơn hết là dùng vải che kín lồng chim không cho gió chướng lọt vào, sau đó cho chim uống thuốc Tricalcine trong nhiều ngày liên tiếp.

Lấy một viên thuốc Tricalcine nghiền thành bột rồi trộn chung một muỗng cà phê mật ong cho chim uống suốt ngày.

Những chim bị hen suyễn không nên cho tắm, vì như vậy sẽ ảnh hưởng xấu thêm đến sự hô hấp của chim.

Những con Yến trống khi bị bệnh này cũng biếng hót, mà dù hót cũng bị khàn tiếng.

Để chữa bệnh khan tiếng, ta cũng nhốt chim vào nơi ấm áp, che kín lồng lại, dùng 5 viên Aconit tán thành bột ngâm vào nước cho chim uống. Cần bổ dưỡng cho chim bằng thức ăn giàu Vitamines, và dầu cá thu... Có thể dùng thuốc La pochette des oiseaux cũng tốt, loại thuốc này chuyên trị các bệnh của chim.

- **Bệnh bọ chết:** Còn gọi là rận đỏ, một thứ ký sinh trùng sống bám trong bộ lông vũ của chim, trong ổ, trong các chỗ hở của lồng chim, nhất là lồng đóng bằng khung gỗ, để hút máu của chim con và chim bố mẹ.

Giống rận này sinh sản rất nhanh nếu gặp môi trường

sống tốt. Kinh nghiệm cho thấy rằng trong những thời kỳ chim nằm ấp trứng, hoặc chim thay lông, thì giống rận này tác oai tác quái nhiều nhất. Hình như chúng sợ ánh sáng, chỉ núp vào những khe tối, lý tưởng nhất là ẩn trong mớ vật liệu trong ổ chim. Nếu chúng ta không kiểm soát ổ để tiêu diệt chúng thì chúng dễ dàng tăng lên con số hàng ngàn hàng vạn con... đến nỗi nhiều khi chim mẹ phải bỏ ổ trốn ra ngoài mặc cho đàn con làm mồi ngon cho chúng.

Chim con đã bị rận đỏ tấn công thì mất máu, ốm dần, suy kiệt dần sức lực mà chết.

Cái nguy hại của rận đỏ là truyền bá đủ thứ bệnh cho chim, hễ một con bị bệnh thì dễ dàng lây lan ra cả bầy, nhiều khi phát giác trễ không còn cách cứu kịp. Số chim con còn nằm trong ổ bị giống rận này tấn công kịch liệt, gây sự hao hụt khá lớn, có khi hư hết trọn ổ con.

Hiện nay trên thị trường thuốc thú ý có nhiều loại thuốc trừ được giống rận rệp này. Thuốc có thể xịt một lần công hiệu được vài ba tháng. Rận gặp thuốc sẽ bị suy yếu dần mà chết, trứng của chúng cũng bị tiêu diệt.

Cứ vài tháng một lần chúng ta nên tổng phun thuốc một lần khắp các lồng chim, các dụng cụ nuôi chim, Nếu cần thận thì phun thuốc khắp khu vực nuôi chim, như vậy mới tránh cho chim mọi hậu họa về sau.

Loại thuốc này có thể xịt thẳng vào mình chim, xáo trộn những vật liệu lót ổ lên để xịt thuốc, như vậy là sào huyết ẩn núp lý tưởng của giống kí sinh này không còn nữa.

Trước đây, gặp bệnh này, tuy cũng có nhiều cách trị như đem ổ và lồng ra phơi nắng, hoặc chế nước sôi để tiêu diệt rận và trứng của nó. Còn có chim bệnh thì cho tắm bằng nước muối...

Tất nhiên, trị theo cách đó thì tốn nhiều thời gian và kết quả không được như ý.

- **Tri bệnh thay lông từng phần:** Thay lông từng phần là một loại bệnh làm suy yếu sức khỏe của chim. Ta cần phải cho chim được sống yên tĩnh, bằng cách dùng vải trùm lồng chim chỉ để chừa một kẽ hở nhỏ, giúp chim sống trong cảnh nửa tối nửa sáng.

Với cách sống khiếm khuyết ánh sáng này chim sẽ mau ra lông trở lại, những chim bị bệnh nhẹ rất chóng lành. Ngoài ra, ta phải cho chim ăn thức ăn thật bổ dưỡng, có nhiều Vitamines và chất béo. Nước hợp chất cũng rất cần thiết cho chim bệnh lúc này, nhưng chỉ uống vài ngày rồi lại cho uống nước thường vài ngày... Nên cung cấp rau tươi cho chim bệnh, như rau diếp quăn, rau mã đề, rau xà lách xon...

Một thứ bệnh khác của Yến hót

THAY LÔNG TỪNG PHẦN

Hằng năm, các loại chim, dù là chim hoang dã hay chim nuôi trong nhà đều thay lông. Đó là sự thay lông định kỳ bình thường.

Và tùy theo thời tiết của mỗi vùng mà thời gian thay lông định kỳ của Yến hót có thể không cùng lúc với nhau. Có vùng chim thay lông sớm, nhưng có nơi chim thay lông muộn, có khi kéo dài vài tháng cho mỗi kỳ thay lông, có khi hơn...

Nhưng, Yến hót còn có sự thay lông khác trong năm, thường xảy ra đến hai lần, gọi là thay lông từng phần. Đây được coi là một thứ bệnh của Yến hót, vì đây là sự thay lông bất thường.

Bệnh này có nhiều nguyên nhân sâu xa gây ra, làm ảnh hưởng rất xấu đến sức khỏe của chim, do bị thiếu máu, và chim sinh sản kém. Nếu ta không chịu khó chăm sóc có thể chim suy kiệt dần và dẫn đến tử vong.

Đây là điều mà bất cứ người nuôi Yến nào cũng ngại và cố tránh.

Điều mà mọi người đã biết, Yến hót thay lông từng phần là do nhiều nguyên nhân sinh ra. Hai nguyên nhân rõ ràng nhất là do trạng thái thiếu sắc tố, và sự rối loạn của gan.

Ngoài ra, sự thay lông từng phần còn do nhiều nguyên nhân khác như:

- *Thay đổi khí hậu:* khí hậu ảnh hưởng rất lớn đến đời sống của Yến hót. Chúng thích nghi với khí hậu ôn hòa, ẩm áp, lạnh quá hay nóng quá sẽ ảnh hưởng xấu đến sức khỏe của Yến hót. Khí hậu thay đổi bất thường lại là chuyện đại kị đối với chúng.

- *Thay đổi môi trường sống và thời tiết:* Yến hót tuy không đến nỗi trái tính trái nết như Yến Phụng, nhưng nếu được “an cư” một nơi thích hợp vẫn tốt hơn là sự dời dỗi chỗ ở. Sự xáo trộn môi trường sống phần nào có ảnh hưởng đến đời sống tâm sinh lý của chim, nên phải mất một thời gian chim mới lấy lại sự an bình cho cuộc sống. Trong khi

đó, thời tiết thay đổi, như giống heo bất thường cũng ảnh hưởng đến sức khỏe của chim. Sự thay đổi nhiệt độ khiến chim biếng ăn, xù lông, cơ thể yếu yếu...

- *Do chế độ ăn uống*: chế độ ăn uống của chim phải được tính toán làm sao cho đủ sức dưỡng. Thức ăn mà thiếu chất bổ sẽ làm chim suy yếu, nhưng thức ăn mà bổ béo quá cũng gây cho chim sự ngộ độc, gây sự rối loạn cho gan. Chẳng hạn không phải cho Yến ăn nhiều trứng là tốt, và không phải ngưng rau một thời gian dài mà vô hại đâu. Sự thay đổi thức ăn đột ngột cũng làm cho chim bị chứng rụng lông từng phần. Vì vậy, khi mua chim của người khác, ta nên hỏi kỹ về chế độ ăn uống của chim ra sao để về cho chúng ăn y thực đơn như vậy.

- *Do điều kiện di chuyển*: Như trên đã nói, sự di chuyển từ nơi này sang nơi khác, nếu là quá xa, quá lâu sẽ ảnh hưởng xấu đến sức khỏe của chim Yến hót. Nếu có di chuyển thì nên di chuyển Yến hót từ chỗ lạnh sang chỗ nóng, chứ đừng di chuyển từ vùng nóng sang vùng lạnh. Sự thay đổi thời tiết đột ngột này sẽ làm cho chim ngã gục vì bệnh hoạn, và không tránh được sự thay lông từng phần.

- *Do không khí ô nhiễm*: Yến hót thích nghi với môi trường sống vừa mát mẻ vừa thoáng đãng. Nếu nuôi trong phòng chật hẹp, tăm tối, vừa thiếu ánh sáng, vừa thiếu không khí trong lành, nhất là thường xuyên bị khói ở lò

sưởi tuôn ra, bị khói củi ở bếp tràn vào, chim sẽ bị ngộ độc, và dẫn đến việc rụng lông từng phần một cách đáng tiếc.

Tất cả những nguyên nhân vừa kể trên dẫn đến việc Yến hót thay lông từng phần, trừ người mới vào nghề, chắc chắn những vị có nhiều kinh nghiệm trong nghề đều đã nắm vững được cả.

Việc thay lông từng phần của chim diễn tiến thường như sau:

Ban đầu ta thấy chim tỏ ra biếng nhác, rũ rượi, đứng đâu cũng sục mỏ vào bộ lông để mổ rĩa như ngứa ngáy khó chịu lắm. Trong khi đó, nhìn kỹ sắc lông trên mình chim ta thấy có vẻ khô khan, mất đi vẻ óng mượt. Lông chim mất cả sự tươi tắn, có vẻ như khô khốc và giòn...

Thời gian ngắn sau, những lông ở đầu, sau ót do sự mổ rĩa thường xuyên bị rụng dần tạo ra những vết loang lỗ, có con đầu bị trọc lóc, cổ bị trụi lủi trông... thân tàn ma dại làm sao! Kế đó là rụng dần lông cánh, lông đuôi.

Thay lông từng phần mà tàn tạ như vậy là do bệnh nặng, thường thì chúng chỉ rụng một phần nào đó ở lông đầu, một số lông cánh hoặc lông đuôi mà thôi.

Chim mà bị thay lông từng phần như vậy thì cơ thể yếu đuối, đầu rụng xuống, hai cánh xệ, mất cả sự lanh lẹ

vốn là bản tánh hiếu động của nó.

Từ đó ta thấy nếu cho phối ngẫu, chim trống cũng không còn “tha thiết” gì đến việc phối giống. Mà nếu việc đó nó có tiến hành được đi nữa thì lứa trứng đó cũng thiếu cồ, trứng trong khe, mà trứng nào có chút cồ thì cồ cũng yếu, chim non dễ chết yếu. Còn chim mái nếu trong thời kỳ sinh sản mà bị bệnh này sẽ ngưng đẻ, hoặc ngưng ấp, mà dù trứng có nở ra đi nữa, nó cũng không đủ sức nuôi con. Coi như mái bỏ ổ.

Cũng xin được thưa với quý vị, là trong hai con trống mái, chỉ cần một con bị bệnh thay lông từng phần là lứa trứng đó coi như không đem lại kết quả như người nuôi chim mong muốn.

Chữa trị: trị bệnh thay lông từng phần cho Yến hót đòi hỏi nhiều thời gian và công phu. Thường thì bệnh này bị chặn đứng lại khi đến kỳ chim thay lông định kỳ xuất hiện. Nghĩa là chim sẽ thay lông toàn bộ và sau đó hết bệnh luôn. Ở nước ngoài, có những loại thuốc đặc chế rất công hiệu để trị dứt bệnh thay lông từng phần, nhưng cũng đòi hỏi một thời gian dài mới hết được.

Và dù trị với phương thuốc nào thì việc cho chim ăn uống bổ dưỡng vẫn là việc phải nghĩ đến. Đây là thời kỳ chim bị mất máu khá nhiều, bệnh hoạn đã vạ ngã nó xuống không thương tiếc, vậy thì chỉ có thuốc và phương pháp

săn sóc hợp lý và thức ăn bổ dưỡng mới cứu sống được chim bệnh mà thôi.

Đây tuy không phải là một tử chứng, nhưng phải đánh giá đúng mức là căn bệnh trầm kha, ngấm ngầm làm chim thiếu máu, suy kiệt sức lực rất nhanh.

Thức ăn của chim phải thêm trứng luộc (có cả lòng trắng lẫn lòng đỏ), đầu gan có thu, ruột bánh mì trộn sữa, rau xà lách xon (cresson), mật đen, khoáng chất và những thức ăn giàu Vitamine khác.

Về nước uống có tính chữa bệnh là nước hợp chất (*xem mục thức ăn của Yến hót*), nhưng chỉ cho uống vài ba ngày rồi tạm ngưng cho uống nước thường vài này...

Trong thời gian chim thay lông từng phần là chim đang bệnh. Chim Yến hót không còn khả năng truyền giống, mà dù nó có phối giống đi nữa thì trống cũng không có cò. Chim Yến mái cũng không còn khả năng sinh đẻ. Mà dù một trong hai con vướng bệnh, lứa trứng đó cũng không có cò. Vì vậy, tốt hơn cả là ta nên lấy ổ đẻ ra ngoài để đôi chim được tự do tĩnh dưỡng cho đến lúc lành bệnh mới cho chúng sinh sản tiếp.

Vẫn biết khoảng thời gian ngưng đẻ có thể rất lâu, nhưng dù ta có "tiếc của đời" ép chúng sinh sản thì kết quả cũng chỉ là con số không to tướng mà thôi.

Giữ vệ sinh cho Yến hót

Yến hót là giống chim quý nhưng cơ thể yếu đuối, dễ vướng vào bệnh tật, và dễ chết nên gìn giữ vệ sinh cho Yến hót là việc mà người nuôi chim nào cũng đặc biệt quan tâm đến.

Khi đến gần lồng chim Yến, chủ nuôi chim, mười người như một, việc trước tiên là quan tâm đến sức khỏe mỗi con chim ra sao. Họ nhìn vào đôi chân, vào khóc mắt xem có sạch sẽ hay không, có bị nổi u nang do kiến cắn hay muỗi đốt hay không...

Vì rằng chim Yến mà chân bị thương tật do kiến hay muỗi gây ra thì... coi như đó làm đại họa! Nếu không khéo chữa vừa chữa trị kịp thời thì ngón chân có thể tự rụng, và như thế là con chim bạc triệu chỉ còn... lại vài trăm!

Thứ đau lòng mà tưởng tượng, một hoa hậu mà bị

cụt chân thì đâu được ai chiêm ngưỡng nữa. Chim Yến cũng vậy, con chim bị cụt ngón kia dù quý hiếm đến đâu, chủ nuôi cũng tìm ngay góc khuất nào đó để “nhét” nó vào, không muốn ai nhìn thấy nữa!

Vì vậy, nuôi Yến hót là phải biết đề phòng kiến và muỗi phá hại chim.

Với kiến thì lồng chim không được kê sát vách, cũng không được để sát nền nhà mà không kê bốn chén nước để ngừa kiến.

Lồng nuôi Yến nên đặt trên một khung để có bốn chân. Bốn chân này phải cách ly mặt đất bằng bốn chén nước. Kiến vốn sợ nước nên không thể bơi qua để leo lên lồng chim được. Tuy vậy chúng ta cũng nên để ý đến những chén nước này luôn, nếu thấy nước cạn thì châm thêm, nếu phát hiện những cọng rơm hay những lông chim nổi lều bều bên trên cũng phải vớt ra, vì đó có thể là những “chiếc cầu” giúp kiến leo qua để phá hại chim nuôi.

Ai cũng biết thức ăn trong lồng chim vốn thích khẩu với giống kiến: nào là hột kê, nào là bột biscotte, nào là trứng luộc, mật đen... và thật những con chim sơ sinh còn tanh mùi máu nằm trong ổ kia nữa!

Nhiều người chỉ vì lơ là một chút mà phải tiếc hùi

hụi vì cả ổ Yến con phải làm mồi cho kiến!

Do đó, kiến là kẻ thù đáng sợ đối với người nuôi chim Yến hót.

Kẻ thù thứ hai là muỗi. Muỗi tuy không ăn hôi lương thực của chim, nhưng lại nhắm vào mẹ con nhà chim mà hút máu. Với chim con thì muỗi tha hồ hút máu ở đâu, khắp thân hình cũng được, trong những lúc không được mẹ ấp ủ. Còn với chim bố mẹ thì nhờ thân mình có bộ lông dày che chắn, khi ngủ chim lại nằm trên cần đậu nên chỉ chừa ra ngoài mấy ngón chân trần thôi. Và muỗi chỉ còn biết thò vòi vào đó mà chích.

Vết đốt của muỗi trước hết chỉ làm cho chân chim nổi lên cục u sần sùi. Nốt u này nếu không được chữa trị thì sẽ sưng tấy lên, và việc rụng lông, rụng ngón là việc khó cứu vãn được.

Khi chân chim bị muỗi đốt sưng như vậy, trước hết ta phải ngâm chân chim vào nước xà bông. Nước xà bông làm dịu cơn đau, xóa tan được sự viêm nóng. Sau đó, ta cầm một miếng chanh xát nhẹ lên vết thương, vì nước chanh có tác dụng hàn gắn vết thương và khử trùng. Cuối cùng là xức pommade, hoặc thuốc xanh, hay một loại thuốc nào khác. Tất nhiên, với cái chân đau này, ta phải lui tới để chăm sóc thường xuyên cho đến khi chim lành bệnh hẳn.

Muốn trừ muỗi đến phá hại chim thì chỉ có cách:

- Một là phòng nuôi chim Yến phải bao bọc bằng lưới muỗi, như vậy đủ nuôi nhiều chim ta cũng không sợ cái đại họa này.

- Hai là mỗi lồng chim đều được bao bọc chung quanh bằng lưới muỗi, chỉ chứa phần mặt tiền lồng thì mỗi ngày trước khi trời tối, ta chịu khó phủ lên một vuông vải mùng là yên tâm.

- Ba là mỗi ngày nên chịu khó xịt thuốc trừ muỗi khắp phòng, hoặc đốt nhang trừ muỗi cạnh mỗi lồng chim. Đúng ra thì cách thứ ba này vừa tốn kém vừa bất tiện...

Chim Yến bị thương tật ở chân còn do một lý do khác, đó là chân bị dính phân đóng ở đáy lồng, hoặc là phân do chim bài tiết ra trong ổ dính vào chân chim mẹ.

Lớp phân này khô thì bồi lên lớp khác, có khi trộn cả bần chân khiến chim đau đớn, khó chịu.

Ta hãy cẩn thận bắt chim ra ngoài, nhúng chân vào nước xà bông, ngâm lâu lâu một chút để lớp phân khô rửa ra...

Những nơi phân bít kín như vậy lớp da ngoài bị bào mòn, sưng tấy lên, và nếu không lo thuốc thang kịp thời, các ngón chân chim cũng có thể bị cụt.

Muốn tránh trường hợp này, ta phải năng vệ sinh lồng nuôi. Thường thì những lồng nuôi chim Yến hót đều có đáy rời, tháo ra lắp vào được dễ dàng, mà không làm kinh động đến cuộc sống của chim. Cứ vài ngày, ta rút cái đáy lồng cũ ra (nếu có tấm đáy khác thì thay ngay vào) đem ra cọ rửa sạch sẽ, phơi khô khử trùng rồi lắp vào lồng như cũ. Các dụng cụ chăn nuôi trong lồng như máng ăn, chai nước, công dụng Biscotte... vài ngày cũng nên cọ rửa một lần cho sạch sẽ.

Nơi chăn nuôi mà được gìn giữ vệ sinh tốt thì vật nuôi tránh được nhiều tật bệnh. Hơn nữa, đây lại là con chim quý, nếu được nhốt trong chiếc lồng sạch sẽ thì giá trị con chim càng được nâng cao.

Ngoài ra kẻ thù kiến, muỗi, Yến hót còn có một kẻ thù khác là loài rận đỏ, hay bọ chét. Loại kí sinh này sống bám vào mình chim để hút máu tàn bạo.

Giống bọ này sinh sản rất nhanh, đẻ trứng dọc theo lông chim, nhất là lông đuôi và lông cánh hàng ngàn hàng triệu trứng. Chúng cũng ẩn núp trong ổ chim, các khe hở của khung lồng, song lồng, và các dụng cụ chăn nuôi... Chim thường bị chúng tấn công cả đêm lẫn ngày, nhất là ban đêm khiến ngứa ngáy phải dành thời gian đứng rửa lông, cọ xát quên cả ăn ngủ. Hơn nữa lại mất máu quá

nhiều nên chim càng ngày càng suy kiệt sức lực, ốm o dần mòn mà chết.

Với chim con trong ổ, do thân mình trần trụi, đành trần mình ra cho giống bố này hút máu, nên dễ bị tử vong.

Giống bố này là kẻ thù đáng sợ của chim nên bất cứ người chăn nuôi nào cũng lo tìm phương cách trừ tuyệt.

Trước đây khi chưa có những loại thuốc sát trùng hiệu nghiệm thì người ta chỉ biết cách cho chim tắm bằng nước muối (như cách cho chim bồ câu tắm), và chế nước sôi (hoặc phơi nắng) lồng nuôi và các dụng cụ chăn nuôi để làm ung trứng và giết chết rận rệp. Nhưng nay thì thuốc sát trùng hiệu nghiệm như Frontline.. có bán rất nhiều, rận rệp, bọ chét thứ nào cũng đều bị tiêu diệt. Cứ vài tháng chúng ta lại xịt thuốc một lần vào bộ lông chim, vào lồng chim và các dụng cụ chăn nuôi là yên chí.

Vệ sinh lồng là việc nên làm thường xuyên, nhưng vệ sinh thức ăn, nước uống cũng không phải là không quan trọng.

Thức ăn dành cho Yến hót phải là thứ tốt nhất, bảo đảm chất dinh dưỡng nhất, và tươi, mới nhất. Hột kê quá cũ không nên cho chim ăn, cuối ngày trứng luộc chim ăn còn dư cũng vứt bỏ, rau cải phải ngâm thuốc tím khử trùng

kỹ mới để ráo cho chim ăn. Rau cho chim ăn phải là rau thật tươi, không cho ăn rau già, nhất là rau bị sâu, úng...

Thức ăn hôm trước còn lại, dù đó là thức ăn hột cũng nên loại bỏ. Tuy nó không thiu thúi gì, nhưng dù sao cũng đã lẫn lộn phân chim, ăn vào chỉ ngộ độc. Vì như chúng ta đều biết, các cơ phận của chim rất yếu, nhất là bộ phận tiêu hóa.

Vì vậy, quý vị nên cho chim ăn một số lượng thức ăn vừa đủ trong ngày mà thôi, ngay cả Biscotte cũng chỉ cung cấp vài muống cà phê nhỏ mà thôi. Thà thức ăn nào thiếu thì châm thêm, chứ không để thừa rất phí.

Ngay nước uống cũng nên thay đổi mỗi ngày. Ngày nào cũng nên cho chim uống nước mới và sạch sẽ. Dụng cụ đựng nước cũng nên cọ rửa trong ngoài thường xuyên, cứ mỗi lần thay nước ta nên nhớ súc chai thật kỹ...

Vệ sinh cho Yến hót còn có nghĩa là năng cho chim tắm. Mỗi tuần có thể tắm vài lần vào buổi trưa, khi trời nắng ấm. Những khi thời tiết quá lạnh, hoặc mưa bão, bên ngoài có giông to gió lớn không được tắm chim. Nước tắm dành cho chim phải là nước ấm, nếu không chim sẽ bị cảm.

Ta còn phải bảo vệ sự hô hấp cho chim bằng cách

đặt lồng vào những nơi thoáng mát, tránh gió lùa độc hại, tránh giông bão bên ngoài. Mặt khác không nên nuôi chim cạnh bên lò sưởi, và cạnh nhà bếp, nếu dùng than củi. Khói than củi lan tỏa vào lồng nuôi chim tỏa nhiều chất khí có hại trực tiếp cho sức khỏe của chim.

Nên nhớ là sống với không khí ô nhiễm Yến hót bị ngộ độc, và dẫn đến bệnh rụng lông từng phần. Mà bệnh này như phần trước đã trình bày là một bệnh tai hại, có thể giết chết chim, và trước mắt là ảnh hưởng rất xấu đến sự sinh sản.

Tóm lại, nuôi chim Yến hót, khâu vệ sinh đóng vai trò rất quan trọng. Sức khỏe của chim nhốt trong lồng tốt hay xấu là do sự quan tâm làm vệ sinh của chủ nuôi ở mức độ nhiều hay ít. Vệ sinh tồi coi như việc chăn nuôi thất bại. Ngược lại vệ sinh tốt thì chim mạnh khỏe, trống hót hay, mái sinh sản tốt.

Thiết nghĩ, đó là điều mà người nuôi chim Yến hót nào cũng biết đến và đặc biệt quan tâm đến.

PHẦN KẾT

Muốn nuôi Yến hót thành công, ta phải nắm vững phần kỹ thuật chăn nuôi. Có thể nói, kỹ thuật càng cao thì kết quả càng nhiều. Trong khi đó, nuôi chim Yến hót thời nào cũng đem lại cho người nuôi một nguồn lợi rất lớn, vì giá chim Yến hót bao giờ cũng cao, thức ăn lại dễ kiếm, hơn nữa con chim tiêu thụ thức ăn đâu có đáng là bao!

Chỉ có điều trở ngại là nuôi giống chim này tốn khá nhiều tiền: giá chim đã cao, lồng chim cũng đắt. Nhưng, một khi đã thích chơi thì đâu ai sợ tốn tiền, còn đã làm ăn thì một lần xuất vốn nhiều lần thu lời thì người nào lại ngại?

Điều khó khăn trước tiên là phải để ý chọn ra những chim thật tốt để cho phối ngẫu. Nhut trống phải có vóc dáng đẹp, sắc lông đẹp, sung sức lại có giọng hót thật hay,

vừa du dương vừa nhiều điệu. Còn chim mái phải có sức khỏe tốt, thuộc dòng đẻ sai, dáng vóc cân đối, nuôi con giỏi...

Sau đó mới nghĩ đến việc ghép đôi. Lúc ghép đôi là lúc trống mái đều ở trong thời kỳ sung sức, sẵn sàng sinh sản tốt. Phải đem chim trống kè cạnh lồng chim mái. Nếu trống cất tiếng hót mà chim mái tỏ vẻ quan tâm, đứng xỏm mình trên cần đậu lắng nghe thì coi như chim mái đã bằng lòng con trống này rồi. Ta thả trống vào là được việc. Ngược lại, nếu nghe tiếng chim trống hót mà mái cứ đứng đưng, bay tới nạy lui, hoặc tiếp tục sinh hoạt ăn uống như bình thường thì đó là cách nó “phớt lờ” chim trống.

Mái đã chịu trống thì vài ngày sau đã chịu ổ và cũng chỉ vài ngày sau là xoáy ổ đẻ.

Chim đẻ mỗi ngày một trứng, có khi đang đẻ lại ngưng một ngày rồi đẻ tiếp. Mỗi lứa trung bình bốn trứng, thỉnh thoảng có lứa chỉ hai, ba nhưng cũng có lứa đến sáu, bảy trứng. Tuy vậy, khả năng nuôi con của Yến mái độ bốn con là vừa.

Chim ấp mười ba ngày thì trứng nở. Nó nuôi con đến ngày thứ mười bảy thì mái đã có triệu chứng đòi đẻ. Ta đặt vào lồng một cái ổ mới để chim mái vào xoáy đẻ lứa sau, nhưng mái vẫn tiếp tục dứt mồi cho con. Thường thì

Yến hót- Kỹ thuật nuôi và lai tạo giống

đến ngày lúa con được 23 ngày tuổi, chim mẹ lại đẻ lứa trứng đàn em...

Tuy Yến mái mắn đẻ, nhưng không vì thế mà ta ép chim sinh sản nhiều lứa trong một năm. Hai lứa thì quá tốt, ba đến bốn lứa là nhiều rồi, vì còn dưỡng sức cho chim mẹ đẻ dài dài trong những năm sau này nữa... Sức lực chim trống dồi dào, một con trống có thể phủ đối ba mái trong một năm chưa được coi là phí sức! Nhưng, trống cũng còn có trách nhiệm nuôi con, khi vợ nó đang "ở cữ"... Có nhiều chim trống nuôi con rất giỏi, dứt mỗi liên tục...

Gặp trường hợp mái quá hung hăng, xua đuổi bầy con non đại ra khỏi ổ, không cho chim trống dứt mỗi, thì ta chỉ còn cách đem ổ chim non ra nuôi hộ trong mười ngày cho chúng tự biết mổ thức ăn sành sỏi. Nếu chim con được hai mươi ngày tuổi, chân đã khập khểnh đi được, ta nhốt chung chúng với bầy chim con lớn tuổi hơn, chúng sẽ bắt chước đàn anh đàn chị tìm đến các đĩa thức ăn như Biscotte trộn sữa, ruột bánh mì nhúng nước để nhấm nháp no bụng. Nhưng, tốt hơn hết, thỉnh thoảng ta bắt chúng ra để dứt mỗi thêm, như lòng đỏ trứng chẳng hạn.

Chim con một tháng tuổi đã tự tìm mỗi nuôi sống được, và tháng rưỡi tuổi đã có vóc dáng để coi...

Thức ăn của Yến hót tuy cầu kỳ vì có nhiều thức:

nào hột kê, hột cải, hột mè, rồi Biscotte, trứng gà, mật đen, chất khoáng... nhưng với bầu điều nhỏ xíu thì Yến ăn đâu ăn được nhiều, cho nên tốn kém đâu đáng là bao! Do thức ăn tiêu thụ không nhiều, nên ta phải chọn cho chim những thức ăn thật tốt, thật mới, thật tươi, để bảo đảm được mức dinh dưỡng cần thiết!

Điều quan tâm cuối cùng là sự chăm sóc và vệ sinh nơi ăn chốn ở cho chim.

Phải ngăn ngừa kiến, muỗi, bọ chét làm hại sức khỏe của chim, gây cho chim thương tật và giết hại chim non. Đó là công việc mà ta phải quan tâm thường xuyên, bận tâm thì nhiều nhưng làm những việc đó công sức bỏ ra đâu nặng nhọc?

Đó là chưa nói đến chọn cho chim có môi trường sống tốt: yên lặng, mát mẻ, thoáng khí và khí hậu ôn hòa...

Tóm lại, nuôi Yến hót không quá khó như nhiều người lầm tưởng. Đây là thú tiêu khiển hợp với mọi lứa tuổi, nhất là người già. Và đây cũng là một nghề kinh doanh thường thu lợi khá.

VIỆT CHƯƠNG (Nguyễn Tú)

MỤC LỤC

Vào đề.....	5
Yến hót- Giống chim hót cao cấp	11
Lồng nuôi Yến và vị trí đặt lồng.....	17
Thức ăn của Yến hót	24
Chăm sóc Yến hót	32
Số chăn nuôi	42
Tính di truyền	51
Lập phiếu giọng hót của Yến hót	58
Sự sinh sản của chim Yến hót	61
Sự phối ngẫu và kết quả	76
Màu sắc phong phú của chim Yến hót	97
Bệnh của Yến hót và cách chữa trị	116
Một thứ bệnh khác của Yến hót	124
Giữ vệ sinh cho Yến hót	130
Phản kết	138

NGHỆ THUẬT NUÔI CHIM
Yến Hót
KỸ THUẬT NUÔI VÀ LAI TẠO GIỐNG
VIỆT CHƯƠNG
Tái bản

Chịu trách nhiệm xuất bản:

TRƯƠNG HẠNH

Biên tập:

BÙI TẤN TIẾN

Sửa bản in:

DIÊN VỸ

In 1000 bản, khổ 13 x 19cm. In tại XN in NXB Giao Thông Vận tải. Giấy chấp nhận ĐKKHXB số 1683/CXB- QLXB, Cục XB cấp ngày 07.12.2001. Giấy Trích ngang số 11/ MT-TNKH do NXBMT cấp ngày 15.1.2002. In xong và nộp lưu chiểu quý 1.2002.

VIVACO

NGHỆ THUẬT NUÔI CHIM

S004311

13.500 đ